

Universitat
de les Illes Balears

Els contes com a recurs per a la inclusió

Aina Maria Salvà Jordà

Memòria del Treball de Fi de Màster

Màster Universitari en **EDUCACIÓ INCLUSIVA**

de la

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

Curs Acadèmic **2016-17**

Gener2017

Tutor: Joan Jordi Muntaner Guasp

Aina, ens contes un conte?

Romaisaa 5 anys

CEIP Rei Jaume I

AGRAÏMENTS

Gràcies,

A totes les padrines i padrins que suren Els seus nets i els regalen històries i paraules que fan somiar. Vull mencionar en especial les meves padrines Aina Rodenas i Maria Serra. L'una es passava els migdies d'estiu contant i llegint-me *Rondalles Mallorquines* tombada al llit del nostre Molí i l'altra cada any ens llegia en veu alta el poema que havia escrit, un per cada net. La narració oral va crear un vincle d'amor instituïble amb la padrines.

Gràcies,

A l'escola de Palma CEIP Rei Jaume I, als seus mestres. Una escola que destaca per la gran diversitat d'alumnat a les aules i per la lluita per la inclusió. Les mestres d'aquest centre que m'han inspirat: Cruz Romero, mestra d'anglès que desenvolupa la llengua mitjançant la narració de contes. Antònia Vives i Àngela Tomàs per ser pacients amb mi, amb el dia a dia a l'aula i convidar-me a narrar contes als infants. Gràcies a elles he pogut posar en pràctica la narració com a recurs pedagògic per incloure tot l'alumnat. Agraeixo a cada infant el regal de compartir amb l'amor pels contes.

Gràcies,

Als aprenentatges del Màster d'Educació Inclusiva i en especial a Joan Jordi Muntaner, que han estat generador de consciència inclusiva.

Gràcies,

Marta Prunes propietària de la llibreria Lila i els Contes. Maties Miralles per contar-me contes amb un guitarró un vespre a París i recordar-me que estimar també és contar contes. A ma mare i mon pare per l'infinit dia a dia. A la meva germana per ajudar-me a viure dins un conte.

ÍNDEX

1.Introducció.....	6
2.Objectius, Metodologia i Justificació.....	8
3.Fonamentació teòrica i conceptual	
3.1. Què entenem per educació inclusiva?	13
3.2. Quina rellevància i quines funcions té la literatura?.....	16
3.3. Com podem atendre la diversitat amb els contes?.....	25
3.4. Quin és el nostre paper en la narració de contes?.....	28
3.5. La diversitat com a contingut en els àlbums il·lustrats.....	32
3.6. On podem trobar aquests àlbums il·lustrats?.....	33
3.7. Criteris de selecció	34
4.Proposta Didàctica	
4.1.Contextualització de la proposta.....	38
4.2. Pensam en princeses.....	47
4.3. La col·leccionista de paraules.....	54
4.4. Espigolam emocions.....	60
4.5.De la mort al dol.....	72
4.6.La biblioteca: una dinàmica social i educativa	77
5.Conclusions i Propostes de continuïtat.....	83
6.Refrències	87
7. Annexos	96

RESUM

Amb la intenció de donar resposta a les necessitats de l'escola actual, oferim una proposta didàctica per donar resposta a tots els alumnes, inclosos aquells que es troben en situació de vulnerabilitat.

Els motius d'aquest plantejament responen al deure ètic i professional de dur a terme el model inclusiu a les escoles i com l'escola ha d'obrir-se a l'entorn per mitjà de la literatura. Volem millorar i innovar a través de la narració de contes com a pràctica inclusiva a les escoles. Descrivim com hem d'atendre la diversitat amb el conte i quins àlbums il·lustrats parlen de diversitat en les seves històries i a través dels seus personatges. El treball pretén descriure, analitzar i proposar pràctiques didàctiques de qualitat, equitatives i inclusives per tot l'alumnat.

PARAULES CLAU: Educació Inclusiva, Narració de contes, Literatura, Atenció a la diversitat, Propostes Didàctiques.

ABSTRACT

Due to give an answer to the real needs of nowadays schools project, we offers a project offers a pedagogical proposal to give an answer for all the pupils, including who to be in a vulnerary situation.

The reasons of this approach answers to the ethic duty and professional to carry out "The Inclusive Model "to the schools and the own school has to open towards the environment thanks the literature. We want to improve and innovate though the story telling as inclusive practice.

We described how we must attend the diversity though the tales and the illustrates albums which will show the contents thanks is characters. The investigation expects describe analyze and propose didactical proposals of quality equitable and inclusive for all the pupils.

KEYWORDS

Inclusive education, storytelling, literature, student, diversity, Didactical proposals

1.INTRODUCCIÓ

La proposta sorgeix davant la **necessitat**, el dret i el deure de trobar *pràctiques senzilles per la inclusió* de tots els infants a les nostres escoles. Necessitem una nova mirada cap a l'alumnat que és divers per garantir una educació de qualitat. Una educació de qualitat és aquella que dona resposta a tot l'alumnat siguin quines siguin les seves característiques. En una escola inclusiva tothom participa i és present a les pràctiques diàries: dins els espais, el llenguatge, les propostes, el pensament i la mirada, sobretot la mirada a l'infant.

De cada vegada s'estan realitzant més investigacions en relació a la innovació educativa i a la inclusió. A més, s'estan creant eines i recursos metodològics que potencien una educació inclusiva. D'una banda, es coneixen estudis dels avantatges de posar en pràctica estratègies metodològiques per donar resposta a la diversitat, com per exemple l'aprenentatge cooperatiu. Com explicaven els següents autors (Tapia i Montero, 1990; Echeita, 1995; Slavin, 1996; Pujolàs, 2001; Díaz- Aguado, 2003), citats a Echeita (2006. p121). Aquesta estratègia fomenta i garanteix una educació inclusiva, ja que permet la participació, la presència i el progrés de l'aprenentatge de tot l'alumnat.

D'altra banda, hi ha manca d'informació i d'investigacions en relació als contes i àlbums il·lustrats com a recurs metodològic i inclusiu en les pràctiques educatives. Per aquest motiu, pretenem donar arguments que defensin la importància de l'àlbum il·lustrat com a recurs metodològic a l'aula per fomentar una educació inclusiva. Aquest recurs es planteja com una eina per atendre a la diversitat i com un contingut que destaca la diversitat com un fet real i natural.

Per això, el nostre objecte d'estudi serà: l'àlbum il·lustrat com un recurs metodològic que promou una pràctica inclusiva. Pel que fa a la metodologia, hem estructurat el treball en quatre capítols segons les passes que hem seguit en el desenvolupament de la recerca:

Primerament hem definit quins són els objectius del treball, la seva justificació i quins són els primers interrogants, que plantejem a continuació:

- Quina rellevància té la narració de contes en el desenvolupament de tot l'alumnat?
- De quina manera podem facilitar la socialització dels infants mitjançant la narració de contes?
- Hi ha contes que parlen de la diversitat com a fet natural?
- Hi ha contes que promouen la inclusió social?
- Quin paper ha de tenir el mestre perquè tots puguin participar, ser presents, progressar i desenvolupar la seva autonomia en les situacions de narració oral?
- Hi ha reculls de contes que tractin la diversitat i mostrin maneres de com treballar la diversitat a les escoles?
- Quins contes trenquen amb els estereotips i pensaments discriminatoris?
- Quines propostes d'actuació a les aules podem oferir per al desenvolupament de la narració oral com a pràctica inclusiva?

Seguidament desenvolupam el marc teòric, en què definim l'educació inclusiva en la societat del segle XXI i la literatura des de la seva conceptualització i la seva rellevància per al desenvolupament integral de l'ésser humà. També desenvoluparem la descripció de les diferents estratègies metodològiques que hem d'aplicar per atendre la diversitat amb el recurs del conte i, d'altra banda, exposam quines són les característiques que han de complir els contes per ser considerats inclusius. D'aquesta manera oferim una anàlisi dels criteris i un recull de contes que parlen de diversitat i de vulnerabilitat.

A més a més exposam un recull de quatre propostes didàctiques que usen el conte com a recurs inclusiu i per atendre la diversitat. Totes quatre estan enfocades en una escola de la ciutat de Palma, concretament al CEIP Rei Jaume I, dirigides al segon cicle d'educació infantil i al primer cicle d'educació primària, ja que es tracta d'unes activitats d'una gran flexibilitat.

Hem de dir que la nostra intenció és promoure l'ús d'àlbums il·lustrats que parlin de diversitat i definir una sèrie d'estratègies per poder desenvolupar la narració de contes a l'escola. Aquestes propostes didàctiques són:

1. Pensam en princeses (programa de Filosofia 3 /18).
2. La col·leccionista de Paraules (estructures cooperatives).
3. Espigolam emocions(educació emocional).
4. Del dol a la Mort (resolució de situacions conflictives).

Dins aquestes propostes el conte es presenta per ser descobert des de dues vessants pedagògiques: com a estratègia metodològica i com a Disseny Universal d'Aprenentatge (DUA), aquest per ser un recurs que ofereix múltiples maneres de representació, d'accés a la comunicació, a la participació i a l'aprenentatge, com ho defineixen (Wehmeyer, Lance y Bashinski; 2002) citats a Muntaner (2010, p.16).

Finalment, oferim les conclusions i plantejam un cas pràctic en què desenvoluparem les propostes didàctiques plantejades anteriorment amb un resultat força engrescador.

2.OBJECTIUS, METODOLOGIA I JUSTIFICACIÓ

La finalitat d'aquest treball és proposar l'àlbum il·lustrat com a recurs didàctic i com a estratègia metodològica inclusiva per tractar la diversitat a les nostres aules. A més, també volem proposar que la narració de contes, àlbums i històries, siguin recursos que donin resposta a les diferents necessitats i característiques del nostre alumnat.

Així mateix, pretenem aconseguir el reconeixement necessari per arribar a donar un espai dins el dia a dia. D'aquesta manera volem fomentar la biblioteca com un lloc per a tota la comunitat.

2.1.OBJECTIUS

- Realitzar una recerca de contes seguint uns criteris que expliquin la diversitat com a contingut educatiu
- Exposar la validesa de la narració oral d'àlbums il·lustrats per a tothom
- Elaborar diferents propostes didàctiques on l'eix vertebrador sigui la narració de contes per atendre a la diversitat

2.2.DISSENY METODOLÒGIC

El treball que presentam és una **investigació bibliogràfica i d'innovació multidisciplinària**, pel fet de poder aplicar la proposta didàctica a altres àmbits d'educació no formal. La metodologia que empleam és de caire qualitatiu, ja que hem actuat com a observadors en primera persona des d'una perspectiva holística. Així, hem observat les necessitats de l'entorn i hem descoberta la manca d'acceptació de la diversitat i de formació dels docents en aquest sentit.

L'execució del projecte que ara presentam es divideix en diferents fases;

Primerament, durant els mesos inicials hem reflexionat sobre el fet que els contes destapen temes sovint tabú en la societat actual. L'experiència a l'escola com a narradora de contes ha afavorit la fonamentació teòrico-pràctica per el desenvolupament d'aquest projecte.

En segon lloc, hem recollit informació sobre el tema del projecte: estudis, documentació, conferències... Cal destacar la informació i documentació trobada al fons de les biblioteques Ramon Llull i Guillem Cifre, així com a través del préstec interbibliotecari de la Universitat de les Illes Balears. A més, els àlbums il·lustrats i els contes que proposam han estat prèviament analitzats i visualitzats gràcies a la llibreria de Palma Lila i els Contes, on faig de narradora des de fa quatre.

En tercer lloc, hem analitzat la bibliografia dels diferents autors que parlen de la importància de la narració oral i de propostes didàctiques inclusives. Hem fet una recerca de les editorials que ofereixen àlbums il·lustrats on l'eix principal és la

diversitat, n'hem elaborat una llista i hem fet un recull dels seus contes.

Per acabar, hem elaborat quatre propostes didàctiques amb els contes que parlen d'acceptar les diferències i de la igualtat, contes amb valors, contes per cooperar i contes de diversitat familiar. Aquestes propostes didàctiques s'han contextualitzat a l'escola CEIP Rei Jaume I atenent als següents criteris; hi ha un alt índex de presència d'alumnat nou vingut amb necessitats socioafectives i emocionals, s'aplica un projecte d'innovació educativa envers el treball cooperatiu a les aules, es duu a terme un taller de conta contes setmanal i és el centre on desenvolupo fa quatre anys una tasca de suport educatiu a diferents aules del centre.

Durant el curs vigent, al CEIP Rei Jaume I, enregistram les actituds, verbalitzacions i expressions dels infants mentre escolten les narracions. La intenció és poder compartir els resultats del projecte.

En aquest sentit, l'escola incorporarà el recull de contes presentats a la biblioteca del centre. El funcionament ideal de la biblioteca, des del nostre punt de vista, seria que pogués estar oberta a tota la comunitat.

2.3.JUSTIFICACIÓ

La principal missió de l'escola és garantir un desenvolupament integral que sigui significatiu i funcional per a la vida diària dels infants. Volem que l'alumnat participi, se senti present i progressi autònomament cap a la construcció d'una identitat sòlida amb autoestima i empatia.

Com a conseqüència de la falta d'una inclusió completa dins el sistema educatiu (i podríem afegir el món en general) veiem la necessitat d'establir relacions teòriques entre el conte i la pràctica inclusiva.

Se justifica el treball des de dues perspectives:

1.La finalitat inclusiva com a resultat del desenvolupament de la literatura

2. L'àlbum il·lustrat i les intel·ligències múltiples.

La **literatura infantil** és una eina d'aprenentatge immesurable. És tan potent que *vincula valors socials* que s'han passat de generació en generació. Nosaltres, d'una banda, emprarem la literatura com una eina per integrar aquells valors que tenen en compte la diversitat com un aspecte positiu. Aquest món imaginari és un element clau per al desenvolupament global de qualsevol infant. El món imaginari nodreix la seva intel·ligència i la sensibilitat social (Colomer, 2009).

Tothom recorda qui conta contes, quan i on, tothom recorda aquells contes que ens van explicar quan érem petits i ens han acompanyat al llarg de la nostra vida, tot convertint-se en el nostre referent vital i literari. Narrar contes als infants és una de les activitats que ens hi acostava més. Contar contes és mirar, escoltar i observar els infants respectant qui són i com s'expressen.

La nostra pròpia experiència ha fet palès que els contes teixeixen emocions i serveixen com a model social i educatiu per fer front a determinades situacions conflictives de la vida quotidiana. Aquesta oportunitat que tenen els contes d'obrir situacions properes a l'infant i oferir maneres de superar l'adversitat té la capacitat de desenvolupar una personalitat resilient.

Bisquerra (2013) defineix la resiliència com un concepte psicològic, una característica que desenvolupen alguns personatges en els contes que superen els entrebancs de la història. La resiliència parteix de la interacció entre la persona i l'entorn.

En aquest sentit, els contes ofereixen un món alliberador i positiu, que valora la diversitat en les persones i manifesta els drets i els deures humans com una fita a aconseguir. Si els infants són diversos i desiguals en oportunitats, per tant, hem d'enfortir les seves parets perquè puguin ser capaços de superar les adversitats, lluitar contra les desigualtats i esdevenir més autònoms. Els contes que presentem tenen la intenció d'encoratjar-los a viure una vida plena, amb habilitats resolutives, creatives i -per què no- divertides. Creiem que la narració forma part d'un món lúdic

que respon a les necessitats de joc característiques de la infantesa.

Sapon (2013) exposa: “Hi ha algunes necessitats comunes per aconseguir una educació totalment inclusiva, en totes les formes de diferència. El reconeixement d'aquestes similituds conduirà a una defensa col·laboradora i ajudarà a crear un món més just” (p.73).

Amb tot, les narracions de contes permeten explicar les veritats amb naturalitat i sense envoltar la vida de cotó i mentides. Bowly (1973) citat a Rovira (2000,p.45) explicava la importància de crear vincles afectius segurs entre el docent i l'alumnat. Així, hem experimentat que l'acte de narrar desenvolupa aquests vincles, els quals condicionen la personalitat i la relació amb els altres. El vincle afectiu segur és un procés que requereix experiències amb els adults o referents de qualitat, d'estima i d'amor.

Segons Gil (2011) l'**àlbum il·lustrat** és un dels gèneres de literatura infantil més senzill i més proper als infants. A l'hora de narrar hi ha un aspecte que canvia de manera clau: el narrador ha de tenir l'habilitat d'anar interactuant amb el text i amb les imatges. Aquesta interacció provoca una motivació en diferents àmbits de l'aprenentatge i en diferents habilitats i intel·ligències.

D'una banda, l'àlbum il·lustrat convida al desenvolupament de diferents intel·ligències i a la descoberta del llenguatge artístic (Moya, 2007). Aquest tipus de llenguatge provoca als infants un valor intrínsec. Hi ha un motiu per al desenvolupament de la sensibilitat, ja que ajuda a augmentar les capacitats de reconeixement i discriminació de formes, colors, volums... i les seves relacions. A més, el llenguatge artístic fomenta la capacitat creativa i alhora ajuda al desenvolupament mental flexible. També multiplica els recursos expressius, juntament amb els altres llenguatges, és un instrument bàsic per a la comunicació. Podem entendre la imatge com un recurs augmentatiu de la comunicació, ja que augmenta el valor artístic de la narració.

D'altra banda, les imatges dels contes i dels àlbums il·lustrats són un mitjà per la **democratització de la cultura**, els infants arriben a l'escola en diferent bagatge cultural i els contes de qualitat ofereixen un model d'educació plena de referents artístics. El llibre il·lustrat s'ha anat incorporant a les aules, a les biblioteques, a les diferents programacions i a les fulles de recomanacions per ser llegit i narrat, segons l'estudi de l'anuari de l'observatori de biblioteques i llibres de lectura 2016.

3. FONAMENTACIÓ TEÒRICA I CONCEPTUAL

3.1. QUÈ ENTENEM PER EDUCACIÓ INCLUSIVA ?

L'acceptació de la diversitat és el punt de partida de l'educació inclusiva, ja que l'entén com "un aspecte natural i enriquidor pel procés d'ensenyament-aprenentatge" (Muntaner, 2000, p.4).

El model inclusiu té en compte tres principis fonamentals per assolir el seu desenvolupament. Booth i Ainscow (2006), expliquen que: els principis per dur a terme una escola inclusiva són: presència, participació i progrés.

En primer lloc, els principi de **presència** s'entén com l'accés i pertinència al grup-classe, partint de la igualtat, el respecte i la valoració de cada alumne a l'escola.

En segon lloc, la **participació** ha de partir d'un currículum flexible que potenciï l'autonomia dels infants, així com permetre la col·laboració amb altres agents educatius.

Finalment, el **progrés** suposa l'adaptació de les activitats per tal de fomentar les capacitats i les potencialitats de cada estudiant. Tots tres principis encaminen l'ensenyament-aprenentatge cap a una educació de qualitat per a tothom, tot preocupant-se especialment d'aquells que són vulnerables.

A més a més, és imprescindible diferenciar el concepte d'integració educativa del

concepte d'inclusió, ja que el primer implica la creació d'un programa paral·lel sobre aquells alumnes que han estat diagnosticats com a NEE. La integració causa una reducció de la diversitat com a sistema per disfressar el raonament de la homogeneïtat. Per tant, aquest concepte d'integració és insuficient perquè només és una petita passa cap a la inclusió, la qual té com a objectiu aconseguir societats més justes i democràtiques.

D'aquesta manera, hem de començar a obrir portes a tots els infants sense categoritzacions, atès que tots tenen el dret i la necessitat de viure, créixer, formar-se i convida de manera compartida en la seva comunitat. Entenem el centre escolar com una petita mostra sociològica, és a dir, necessitem una escola diversa com a única font capaç de complir el dret de la Declaració Universal de Drets Humans, adoptada i proclamada per l'Assemblea General de les Nacions Unides el 10 de desembre de 1948. Aquest text és el marc legal universal de totes les persones, sense cap tipus d'exclusió, ja sigui per raça, color, sexe, llengua, religió, opinió política, origen nacional o social, fortuna, naixement o de qualsevol altra mena (Pujolàs, 2011, p. 200).

De manera que el **model escola inclusiva**, ha de tenir les següents característiques:

1) Entendre el concepte de diversitat, el valor de la diferència com un aspecte positiu i enriquidor per tot l'alumnat i tota la comunitat educativa (Muntaner, 2010).

2) Desenvolupar valors inclusius. Es pretenen desenvolupar valors inclusius i democràtics. Els valors que conformen la creació de cultures inclusives són: igualtat, drets, participació, aprenentatge, comunitat, respecte a la diversitat i confiança, però també compassió, honestat, coratge i alegria. Un àmbit inclusiu és l'escenari més adequat per a desenvolupar actituds i valors de la persona, tant en sí mateixa com amb la resta del grup social al qual pertany (Luque, 2015). En el cas de les escoles, el grup social està conformat pels companys i és en les aules on s'han de desenvolupar actituds i creences

positives al voltant de totes les persones. El respecte a la diferència contribueix a l'eliminació de qualsevol tipus de discriminació i es converteix en un valor que en fomenta d'altres com el sentit de pertinença a un grup, la cooperació, la tolerància i el respecte mutu. Li dóna a la persona l'oportunitat de conèixer-se millor, fet que repercutirà en el desenvolupament de la personalitat i l'autoconcepte (Sarto i Venegas, 2009).

3) Elaborar un currículum inclusiu que permeti dur a terme propostes d'ensenyament i aprenentatge obertes i flexibles que respectin i adaptin el ritme d'aprenentatge de cada infant. Hi ha autors que parlen de les característiques d'un currículum escolar inclusiu, García (2007) i Penalva, (2008), citats a Muntaner (2014, p.69), que exposen:

El currículum escolar dintre la cultura inclusiva ha de tenir en compte les següents característiques: 1. Obert i flexible perquè es pugui adaptar a la realitat; 2. Únic per tot l'alumnat i comú per a tota l'etapa obligatòria; 3. Ampli, rellevant i diferenciat per promoure un desenvolupament acadèmic i personal; 4. Significatiu per l'alumnat.

A més a més, també és imprescindible el **treball en xarxa** com a model social dins la cultura inclusiva. En aquest sentit, la dinàmica amb les famílies i l'escola ha de ser cooperativa i col·laboradora, per tal de millorar la convivència escolar i establir una relació d'igualtat, en què tothom pugui aprendre de tothom (Collet i Tort, 2012). D'aquesta manera, el missatge de l'escola es complementa, ja que es continua a l'àmbit familiar. Per tant, el missatge educatiu té més sentit, ja que l'escola i la família són entorns molt propers a l'infant, i això augmenta el seu aprenentatge significatiu i, de tal manera, s'arriba a un millor procés educatiu, eficaç i eficient. Aleshores, si tenim en compte la participació de la família, ajudarem a promoure una educació de qualitat, equitat i igualtat.

Vallespir, (2015), explica la importància de promoure la participació de les famílies a l'escola. Els docents han de ser conscients del paper fonamental com a

mediadors, guies per oferir espais i activitats que promoguin una participació inclusiva a les escoles.

Segons Bolívar (2006), és important crear, d'una banda, àmbits de participació familiar a les diferents situacions d'aprenentatge d'aula i de centre, per exemple, a partir d'estratègies metodològiques d'aula (grups interactius, tallers, projectes de treball, treball cooperatiu, conferències, exposicions, etc.).

Una escola que acull tot l'alumnat necessita una formació que proporcioni als docents estratègies i procediments que l'encaminin cap a pràctiques inclusives (Arnáiz i Lledó, 2010, p.107). De la necessitat d'aquest canvi global es deriva una altra conseqüència positiva de l'escola que inclou a tots els alumnes, tinguin o no dificultats, i és la que es relaciona amb la formació i actitud del professorat. La seva formació constitueix un dels pilars fonamentals en la construcció d'una escola inclusiva, ja que l'educació inclusiva requereix docents amb una formació, no només basada en coneixements, sinó també en competències, valors i actituds (Álvarez i Buenestado, 2015). Amb aquesta actitud innovadora, el docent se centra en les necessitats del alumnat i cerca estratègies per afavorir l'aprenentatge. S'entén la diversitat com una oportunitat per a la millora de la pràctica docent, de la qual se'n beneficia tot el grup-aula. Aquesta preparació és la que permetrà als docents modificar les aules per poder dur a terme una actuació flexible que possibiliti aprenentatges significatius en tots i cada un dels alumnes (Colmenero, 2009).

3.2. QUINA RELLEVÀNCIA I FUNCIONS TÉ LA LITERATURA?

La literatura és una via privilegiada per al desenvolupament de valors i per establir una sensibilitat envers les diferències i la diversitat.

Cormand (2015) afirma: "Es tracta d'afavorir, que els infants creixin en un entorn basat en l'acceptació, la tolerància i el respecte" (p.14). En aquest sentit, el llibre infantil pot resultar una eina útil.

La importància de la literatura és un bé incalculable per l'educació dels éssers humans. Al nostre país, com a molts d'altres, s'han investigat i s'han dedicat molts

d'esforços perquè els infants siguin lectors i consumidors de literatura, com per exemple la feina del grup de recerca de literatura infantil i juvenil GRETEL coordinat per Colomer Teresa¹.

En aquest sentit, Colomer (2016) exposa per què serveix la literatura i explica que l'ésser humà ha produït i representat la literatura com una realitat més senzilla que la que vivim. Per poder arribar a tota la humanitat. L'infant descobreix l'interior i l'exterior de manera que li permet conèixer el món que l'envolta per poder-hi interactuar des de ben petit.

Per la seva banda, Abeyà i Valriu (1998) afirmen que contar contes és un art. A través de la paraula podem fer viure a qui ens escolta, sigui petit o gran, sentiments, sensacions, etc. "El conte explicat oralment arriba a l'infant amb una riquesa humana i amb una càrrega afectiva difícil de substituir per cap altre mitjà" (p.7).

De fet, els diferents models educatius: espontaneïsta, preacadèmic i interaccionista han donat un espai de valor per als contes i el seu valor educatiu. Tot seguit, fem un breu esment de la importància que dues escoles pedagògiques donen a la literatura:

1) Pedagogia de Waldorf: entén els contes de fades com a "narracions", els contes, relats literaris i llegendes que es conten als infants d'educació infantil i d'educació primària, són considerats experiències que promouen el coneixement de si mateix (Quiroa, 2015).

2) La pedagogia de l'escolta: Reggio Emilia i la seva assessora pedagògica Carlina Rinaldi defensen l'oralitat dels contes com una manera de participació indispensable per a la vida quotidiana (Rindaldi, 2001).

¹Gretel: Grup de Recerca de literatura infantil i juvenil i educació literària de la Universitat Autònoma de Barcelona. <http://www.gretel.cat/>

La capacitat d'escoltar és una competència que l'infant pot desenvolupar mitjançant les sessions de narració de contes a les aules. L'escolta és una competència essencial per la vida de les persones (Hoyuelos, 2006).

Això sí, cal tenir en compte que la mestra ha de ser un model d'escolta sensible, que posi en marxa tots els sentits, no sols l'oïda. L'escolta hauria de reconèixer múltiples llenguatges, símbols i codis que la gent usa per comunicar-se. Quan un infant participa d'una sessió de conta contes posa en marxa habilitats cognitives com l'atenció, la paciència, la memòria, el raonament, els llenguatges, el pensament, etc.

A més, l'escolta té una doble funcionalitat: connecta amb un mateix i dóna valor a qui l'escolta. Aquesta acció necessita una curiositat, un desig, la qual cosa implica que l'escolta sigui una acció activa (Satíro, 2006)

El fet de narrar és un art i aquest art és conegut com l'etnopoètica Bassa (2015) afirma: "És aquella branca del folklore que s'ocupa de l'estudi de manifestacions artístiques de base verbal que produeix la gent" (p. 86).

Aprofundim ara en dos tipus de literatura: el conte popular i el nou àlbum il·lustrat.

El conte popular o rondalla pertany al folklore, és a dir, al saber tradicional del poble i dintre d'aquest folklore es situa a la literatura popular o tradicional. El conte popular és anònim, neix i es transmet oralment. Sense cap mena de dubte, va tenir un autor inicial, però aquest autor va desaparèixer quan la comunitat va adoptar el conte com a seu. En passar de generació en generació, el conte es revestirà de diferents versions, però mantindrà el fons comú. La tradició ètnica i cultural imposarà a cada conte el seu segell i el narrador li imprimirà el seu estil. El conte popular que viatja per moltes cultures i indrets, ens connecta a un punt comú a qualsevol part del món. Els contes populars poden unir cultures i societats.

Cal parar atenció en el nostre folklore popular, especialment a la rondalla mallorquina, per això en farem una especial menció. Grimalt, (1978) citat a Valriu (1998,p.73), defineix la rondalla com: "la narració anònima, transmesa oralment, en

prosa, de fets que es presenten com a imaginaris.” Però les rondalles han estat incloses tradicionalment dins allò que s’ha anomenat literatura lateral, paraliteratura, subliteratura, o fins i tot, infraliteratura.

Bassa (2015), defineix la rondalla com a joc lingüístic de la cultura popular que ajuda a fomentar la creativitat lingüística, és a dir la rondalla és un recurs que permet a l’infant entendre i estudiar les regles d’expansió del llenguatge i arribar a tenir una estructura cognitiva reglada del llenguatge.

La rondalla seria entesa com un joc lingüístic dintre de la llengua popular:

- Fomenta el ritme fonètic amb el llenguatge oral. Per exemple, fórmules d’inici a les rondalles: *això era i no era*, *camina caminaràs*, els sons d’alguns dels refranys, etc.
- L’ús de metàfores. Desenvolupament de la lèxica amb un vocabulari ric, com és el de les rondalles, per tenir un caràcter de llengua tradicional.
- És un imaginari col·lectiu, ja que la podem trobar a diferents països, amb noms i personatges diferents.
- El treball de la pragmàtica, la semàntica, a l’hora de permetre a l’infant interpretar la realitat de la rondalla, explorar aquest nou món i significats.
- Permet treballar l’educació emocional, valors com l’empatia, solidaritat, autoconcepte, ja que permet reflexionar sobre les emocions i sentiments dels diferents personatges i quina actuació tindriem en el lloc del personatge. Amb aquest joc lingüístic es fomenta el llenguatge oral i tradicional a la primera infància.

Propp (1928) citat a Valriu (1998), ens explica l’**estructura** de la rondalla com un relat construït segons la successió de funcions: “Els personatges que realitzen les funcions són: l’agressor, el donant, l’auxiliar, la princesa, l’heroi i el fals heroi” (p.77).

Aquí veiem reflectida la integració de diversos aspectes de la personalitat en els diversos personatges. És a dir, la capacitat que tenen els personatges de les rondalles per aconseguir l’èxit, per resoldre els problemes, ja que no depenen dels

rols socials que es solen atorgar a l'èxit, sinó, a qualsevol paper que desenvolupa el protagonista, amb ajuda de l'enginy, honestedat, bondat i tenacitat

Quant a la **ideologia** de la rondalla, Juliano (1984) defensa la necessitat de mostrar com el paper de dona és valent i coratjós al llarg de la vida. D'aquesta manera podríem explicar com la figura de la dona s'hi destaca un paper valent, una capacitat de decisió, tenir valor i intel·ligència. Val a dir que les rondalles parlen d'una realitat psíquica humana que sovint és comuna a ambdós sexes, d'uns processos psicològics, d'uns sentiments. A més, cal destacar la visió de la vida com un fet natural, les situacions de vida i mort que apareixen sovint a les rondalles afavoreix unes vivències sanes per assumir pèrdues i situacions de dol.

El **tema** essencial de les rondalles és la maduració personal, entesa com a superació d'un conjunt de proves dels protagonistes. Aquest tema sovint adopta la lluita del bé contra el mal. El mal és considerat el que frena la llibertat, l'estabilitat emocional i el desenvolupament de la personalitat. Podríem dir que les rondalles engloben molts de temes: la creixença, l'amor, la por, la mort, l'amistat, la reivindicació de la narració oral, el poder de la imaginació, el valor de la llibertat, la lluita del bé contra el mal, la solidaritat i l'ecologia (es rondalles són ecològiques, és a dir presenten una situació de respecte de la persona cap a la naturalesa). Com ja explicava Bettelheim (1975) que els temors irreal dels infants se superen amb esperances irreal que la literatura ofereix.

Segons Bassa (2015) ens exposa els valors que aporta el conte popular són els següents:

- Ensenyament i enriquiment del llenguatge.
 - Educació de l'atenció.
 - Enriquiment de la imaginació.
 - Viure en altres personatges els problemes que tenen ells mateixos, per tal de poder conèixer i superar els seus propis problemes emocionals.
 - Alimentar el món de les simpaties: el sentit de l'humor; desfer les tensions, etc
- L'àlbum il·lustrat és un tresor per oferir un canal de comunicació ampli que tingui

en compte diferents llenguatges per poder arribar a una gran diversitat d'aprenentatges.

Podem trobar algunes definicions sobre aquest tipus de publicació:

D'una part, Gil (2011) exposa: "Els àlbums il·lustrats són llibres que permeten desplegar les capacitats expressives, comprensives i interpretatives dels lectors novells(...) permeten crear contextos per facilitar comprensions literàries, estètiques i del món real" (p.42).

D'altra part, l'àlbum il·lustrat és un dels gèneres de literatura infantil més simple i més proper als infants (Colomer, 2016).

A l'hora de narrar hi ha un aspecte que canvia de manera clau. El narrador ha de tenir l'habilitat d'anar interactuant amb el text i amb les imatges. Aquesta interacció provoca una motivació a diferents àmbits de l'aprenentatge i en diferents habilitats i intel·ligències. Podríem dir que convida al desenvolupament de diferents intel·ligències i a la descoberta del llenguatge artístic. Aquest tipus de llenguatge provoca als infants un valor intrínsec. Hi ha un motiu per al desenvolupament de la **sensibilitat**, ja que ajuda a augmentar les capacitats de reconeixement i discriminació de formes, colors, volums... i les seves relacions. Fomenta la capacitat creativa i alhora ajuda al desenvolupament mental. També multiplica els recursos expressius, juntament amb els altres llenguatges, és un instrument bàsic per a la **comunicació**. Podem entendre la imatge com un recurs augmentatiu de la comunicació. Augmenta el valor artístic de la narració.

La literatura té diferents **funcions**. En conjunt, els contes fan desenvolupar el llenguatge però també altres aspectes afectius i del pensament. Els contes entretenen i relaxen, es converteixen en agents del propi aprenentatge i en comunicadors del seu món interior. La literatura transmet una ideologia i enriqueix la visió d'entendre el món. Donem una literatura inclusiva per veure un món de totes i tots (Moreno, 2013).

A més, a més la transmissió de textos literaris ajuda al desenvolupament

psicològic i lingüístic, social i emocional. Pel que fa al desenvolupament psicològic i del llenguatge la narració de contes i la literatura aporta una relació entre el pensament i el llenguatge. El llenguatge esdevé una eina que permet la presa de consciència i l'adquisició de conceptes, la qual cosa comporta una estructuració del pensament. El pensament i el llenguatge van units (Vygostky, 2010).

Sabem que els contes connecten amb els sentiments humans i les emocions més profundes. Janer Manila (1995), citat a Valriu (1998, p.97), defensa que el llenguatge simbòlic de les rondalles és com una lliçó sàvia que ens facilita el coneixement del món i els seus múltiples, ignorants matisos, alhora que ens permet la maduració de l'equipatge de les emocions.

De més a més, l'oralitat té calidesa, proximitat, dona batec a la vida perquè l'oient se senti acompanyat i comprés. De manera que l'escolta de contes ens trasllada a l'evasió, ens porta dins nosaltres mateixos i també a llocs imaginaris. Tothom pot accedir a ell mateix quan escolta un conte, si educam els nostres infants amb aquesta sensibilitat de l'escolta podran escoltar-se a ells mateixos per arribar a resoldre conflictes personals i socials.

Per tant, els contes són un suport bàsic per la **intervenció naturalista** del llenguatge, una manera de desenvolupar les habilitats comunicatives i la pragmàtica. Els contes podran ser el guió d'una conversació. Desenvolupen diferents llenguatges: escrit, gràfic, simbòlic, artístic, musical, teatral, matemàtic (pels símbols). Amb el contes i les narracions es poden gaudir de les oportunitats per aproximar el llenguatge d'una manera lúdica, plena d'emocions, natural i propera als interessos dels infants.

El gaudi de la literatura amb un acompanyament educatiu o familiar pot desenvolupar aspectes bàsics del pensament i de les **habilitats cognitives** (De puig 2000):

- Conceptes de temps pel ritme narratiu, les operacions mentals, les eines cognitives.

- Recerca: formular hipòtesi, buscar alternatives, anticipar conseqüències. Fer pauses i anar preguntant: *com segueix?, algú sap un conte que també surti..., com seria el conte si l'expliqués..., equivocar la història...*
- Conceptualització: classificar personatges, lèxic, colors, etc. Buscar imatges i relacionar-les, compartir el que més m'ha agradat, el que menys, què m'agradaria ser, dir el mateix amb altres noms: sinònim, antònims, etc.
- Raonament: quan, com, on, qui, perquè?
- Argumentar, perquè ho fa, ho diu?, hi va?, com seria el conte si..., tal personatge és com..., explicar el conte al revés, quines accions fan que una persona sigui justa-injusta, bona-dolenta, com es deu sentir..., inventar un nou conte en què el bo és el dolent i a l'inrevés, ordenar les vinyetes, etc.
- Traducció: continuar el conte quan ja s'ha acabat, representar-lo, dibuixar-lo, a partir d'una paraula, inventar un conte a partir de diferents imatges, etc.

Des de la perspectiva social allò que narram, allò que explicam, com ho explicam és educatiu des de la perspectiva social. La literatura, per tant, es pot considerar un agent educatiu. Així, el conte i l'àlbum il·lustrat poden ser emprats com a instrument socialitzador. Dit d'una altra manera: la literatura facilita el coneixement del món interior i exterior i dona accés a l'imaginari compartit per una societat determinada. Narrar és connectar amb l'experiència de la col·lectivitat. Al llarg del temps la literatura tradicional expressa com és cada poble, però també hi trobarem moltes similituds amb l'esquelet de la història i amb la mateixa simbologia. Els llibres seleccionats al treball tenen una finalitat moral, fan comprendre rols, valors, creences d'una societat. Han tingut com a funció intrínseca transmetre oralment els comportaments dels diversos protagonistes, de forma que aquestes pautes de comportament i maneres de fer puguin ser utilitzades i integrades pels oients.

Finalment el desenvolupament emocional de l'infant pot veure-se'n enfortit gràcies a la literatura. Segons Carrasco (2009) la literatura infantil i juvenil justifica per si sola una **teràpia**. Aquesta propietat terapèutica ja va ser anomenada per Valriu (1998:) les rondalles són un connector ètic amb l'infant que transmet una ideologia positiva i ecològica. Els contes poden ajudar a combatre les pors, a

controlar i regular les seves emocions, expressions, sentiments, per tal de reforçar l'acceptació d'un mateix. Serveix de catarsi d'angoixes i por. "Els contes permeten que els nens s'identifiquin amb els seus personatges i amb els seus sentiments, generen vincles emocionals i són un bon recurs perquè canalitzin les seves emocions" (Bisquerra, 2012, p.4).

Per tant, el desenvolupament de la personalitat va lligat a les emocions. Els estudis exposats per Almerico (2014) demostren que la literatura infantil ajuda a desenvolupar i a cultivar virtuts bàsiques per a l'individu. Els contes tenen un gran poder per arribar al llenguatge simbòlic, cosa que permet treballar la part psicoanalítica del tema per fer referència a l'infant i per relacionar les emocions i sentiments dels personatges amb ell. D'aquesta manera, ensenyen a treballar el valor de l'autonomia i de la pròpia identitat, la responsabilitat i coherència, l'autoestima i confiança en les pròpies possibilitats, la capacitat de rebel·lió davant les injustícies, la sensibilitat, l'ambició, la valentia, així com la decisió i l'aventura, l'entusiasme i l'astúcia, la bondat, etc. (Valriu 1998).

Aquestes virtuts afectaran la seva societat i la seva personalitat de manera significativa i substancial. Les emocions i sentiments viscuts en la narració oral condicionen el desenvolupament social i cognitiu dels nostres infants.

En aquest sentit, ens fem ressò de les paraules de Greenspan (2008), qui exposa que tots els àmbits d'aprenentatge estan relacionats, allà on el món intern i l'extern es vinculen. Allò orgànic i allò psíquic té una unitat. Els següents autors dediquen molts d'esforços en provar la importància de les emocions:

D'una banda, Greenspan (2008) citat a Rigo, (2007) descriu com la capacitat motora, el llenguatge, l'emoció i allò social van units. Mentre Wallon és el primer autor que descobreix el paper de l'emoció com a condicionant de la construcció del psiquisme humà.

D'altra banda, Salovey i Mayer (1999) citat a Suberviola (2011, p.2), defensen la intel·ligència emocional com una part de la **intel·ligència social**, la qual té la capacitat de prendre consciència de les pròpies emocions i les dels altres. La intel·ligència emocional no és innata ni tampoc és una qualitat femenina excloent de la masculina. Des del nostre punt de vista, una societat inclusiva ha d'estar farcida dels valors democràtics, com els valors que apareixen en els contes i les rondalles. Per tant, les narracions conviden a parlar de les emocions i a aprendre des de les emocions, de manera que, podem concloure que les narracions proposades reconeixen tot tipus de situacions de la vida quotidiana.

Per tal de donar resposta a la nostra finalitat i als objectius proposats hem fet una descripció de com atendre la diversitat amb el recurs dels contes i hem analitzat quines publicacions que parlin de diversitat hem d'incloure a la nostra biblioteca de centre. Volem rompre el tabú i les fal·làcies de l'homogeneïtat dins la realitat social i educativa, per això ens hem plantejat les següents qüestions:

3.3. COM PODEM ATENDRE LA DIVERSITAT AMB ELS CONTES?

Per atendre la diversitat amb el recurs del conte hem de seguir els següents principis:

1.Cada infant és diferent, la diversitat és entesa com un fet natural per això hem d'atendre cada infant respectant la seves necessitats i capacitats, és a dir, hem de tenir en compte el **principi d'individualització i globalització** que suposa que els aprenentatges seran significatius i funcionals per la vida diària. S'entèn per globalització un procés global d'apropament de l'individu a la realitat que vol conèixer i que precisa establir múltiples connexions entre allò nou que s'aprèn i allò ja sabut, experimentat o viscut. Els aprenentatges que l'alumnat realitza han de poder establir relacions entre els nous aprenentatges i les experiències prèvies. El procés condueix a la realització d'aquests aprenentatges requereix que les activitats i tasques que es portin a terme tinguin un sentit de manera individual. És doncs un procés d'apropament de l'individu a la realitat que vol conèixer. Procés que serà fructífer si

permet que les relacions que s'estableixin i els significats que es construeixin siguin amplis i diversificats. Decroly (1883) autor de l'escola Nova, és considerat l'impulsor de la globalització.

2. Si respectam la seva zona de desenvolupament i els seus coneixements previs és perquè hem tingut en compte el **principi d'escolta** per garantir que l'alumne sigui protagonista dels seus aprenentatges: idees prèvies, necessitats i interessos, sentiments i emocions, etc. El docent fa de guia i ha de facilitar els mitjans perquè l'infant aprengui en funció dels seus interessos i motivacions. Cal bastir una relació de confiança i crear un clima de calma i seguretat per aconseguir que l'infant aprengui a ser, a fer, a pensar i a conviure.

3. Educar en les emocions i amb les emocions com a eix fonamental per la construcció de la identitat positiva i equilibrada, que promogui un **autoconcepte i una autoestima** i que encoratgi, conseqüentment, cap a la resiliència així com atén el concepte biopsicosocial explica per Jacob (2001).

4. El **joc oral** té un paper especialment rellevant, ja que té un fort caràcter motivador, lúdic, d'aprenentatge i com a expressió emocional i per relacionar-se. Narrar és un joc d'infants. El mestre o la mestra que ha de contar contes ha de descobrir, repensar, crear i avaluar. Aquesta avaluació entesa com a programar de manera constant. Narrar no és una tasca improvisada, tot i que hi ha moments d'improvisació. Narrar és repensar l'educació i es necessita una formació per al desenvolupament d'un programa de narració oral (Bassa, 1995).

5. Tal i com assenyala Vigostky (1983) les interaccions amb els altres fan que els infants siguin socials. Aquest **principi de socialització** mostra com aprenem de la relació amb les persones i el contacte de l'infant amb els seus iguals

6. El concepte de **<<barreres d'aprenentatge i de participació>>** va ser desenvolupat per Booth i Ainscow (Ainscow, 1999; Booth, 2000; Booth y Ainscow, 2002) citat a Booth (2006, p6). És un concepte que pretén donar respostes educatives per atendre a la diversitat. És a dir; identificar i minimitzar aquestes

barreres que impedeixen la participació i l'aprenentatge del alumnat i promoure d'aquesta manera facilitadors per una igualtat d'oportunitats.

Per això, ampliam a continuació els facilitadors que, de manera implícita, té la narració de contes: facilitadors de la comunicació i facilitadors de l'ambient:

Fent referència a De la Iglesia i Roselló (2014) s'exposen alguns exemples de facilitadors d'accés a la comunicació i a l'aprenentatge:

- Aprofitar contextos naturals per crear situacions d'aprenentatge, on es fomenti la interacció comunicativa i les habilitats socials. Els contes són contextos naturals d'aprenentatge i el docent ha d'establir mesures d'intervenció comunicativa.
- Utilitzar les TIC com a forma de comunicació alternativa i com a recurs i estratègia metodològica per a l'aprenentatge. Els contes poden ser presentats des de un mitjà TIC.
- Utilitzar actes comunicatius: modelatge, imitació, ajudes verbals, comunicació verbal i no verbal: pictogrames, fotos i paraules escrites (com a sistema alternatiu de comunicació).
- Emprar un llenguatge senzill, mitjançant l'ús d'una sola paraula o de frases molt curtes, i si és necessari utilitzant al mateix temps imatges i objectes de referència.
- Utilitzar diferents maneres de representar, aprendre, experimentar: disseny universal, promoure activitats multinivell, multi sensorials...
- Tenir suports visuals. Si hem d'arribar de diferents maneres a tots els infants, hem d'usar mitjans que ens permetran diversificar els canals de comunicació, amb les TIC i les TAC. Amb l'ús de les TAC la narració de contes pot arribar a més infants. Les TIC i les TAC són facilitadores de comunicació i d'aprenentatge, ja que tenen la capacitat de minvar les barreres d'aprenentatge i participació a l'hora de narrar. La narració oral no és podrà substituir. No se'n recorden de la mateixa manera de contes que han estat narrats que de contes que han estat visualitzats. Nosaltres, com a defensors de la innovació, agafarem totes les possibilitats que ens ofereixen les TIC i les TAC per poder garantir la presència, participació i progrés de l'alumnat.

7. Quant als **facilitadors de l'ambient**, s'assoleixen gràcies:

- Organitzar un espai acollidor i tranquil que convidi al joc oral. El lloc i l'ambient on s'ha de narrar un conte, ha de ser un espai sagrat, acurat, que promogui l'escolta, la participació i la tranquil·litat, en aquest sentit, la biblioteca de centre és el millor espai. A l'aula és imprescindible que els infants tinguin un racó de contes. Els racons creen situacions comunicatives, plenes de verbalitzacions, acció i vivències lúdiques. Els racons permeten a l'infant la presa de decisions, el consens, habilitats del pensament...

El racó de contes pretén:

- Potenciar l'autonomia a l'hora de triar el conte.
- Afavorir la sistematització d'aprenentatges seguint un ritme personal.
- Respectar el desenvolupament de cada infant a partir dels seus coneixements previs i habilitats i capacitats anteriors.
- Afavorir la planificació de les activitats al llarg d'un període de temps determinat.
- Realitzar una tasca en el moment que hi ha predisposició a fer-la.
- Contribuir al control de la tolerància.

El racó dels contes ha de complir una sèrie d'aspectes estètics i de qualitat. La selecció de contes que hi ha al racó han de posar de manifest la inclusió com a valor. També s'ha d'oferir un respecte pel racó, ha de ser un lloc dinàmic que provoqui l'aprenentatge.

3.4. QUIN ÉS EL NOSTRE PAPER EN LA NARRACIÓ DE CONTES?

Si giram la vista cap a les funcions clàssiques literàries (Salvador, 2000, p.14-16), a banda de la transmissió de coneixement, destacam: conservar la memòria de la tribu, nodrir l'imaginari col·lectiu, representar un poble i la seva història, entretenir i delectar. Tot i la imminent onada de noves tecnologies, hi ha una part d'emoció i amor en els contes narrats que de cap altra manera es produeix. La calidesa de l'oralitat és insubstituïble.

La narració oral és un art que requerirà una **formació**. Hem de formar-nos de manera permanent per dur a terme una educació inclusiva, ja que formar-se en inclusió és innovar i estar al corrent de les noves tecnologies, recursos, facilitadors i pràctiques (Arnáiz, i Lledó, 2010).

Per tant, narrar implica seguir una sèrie de rituals, en aquest sentit Abeyà (1998) afirmen que contar contes és un art perquè a través de la paraula podem fer viure sentiments i sensacions a qui ens escolta, sigui petit o gran. El conte és un element atractiu, que convida al joc, a entretenir-se i a imaginar. Convida a l'aventura, a beure del pou de la saviesa, a explorar mons inèdits, a detenir la mirada i parar l'orella en autèntiques obres d'art orals.

De més a més, Abeyà (1998) en el seu recull de contes *Per fat i fat* exposa diverses tècniques de com narrar a viva veu contes i rondalles. Les autores recullen les estratègies adients per arribar a tots els alumnes i despertar-los emocions.

El primer requisit imprescindible és estimar el conte, entendre i imaginar les intencions de l'autor i els valors de la història. El narrador ha d'haver assimilat el relat per poder contar-lo i, un cop assimilat, la narració durà, de manera implícita, entendre a la nostra manera les situacions que es representen en la història. El narrador ha de saber qui és el públic i adequar el seu segons els trets dels infants (característiques, gustos, preferències, coneixements previs, etc.).

En base a la meva experiència el secret de l'èxit està en connectar amb els oients mitjançant unes **estratègies**:

1. Preveure l'espai físic. Molt millor si aquesta previsió es converteix en una rutina de l'hora del conte. L'espai ha de ser càlid i acollidor. Fomentar una atmosfera que predisposi a l'escolta activa. Si els infants estan incòmodes a l'hora d'escoltar i participar, la narració no es desenvoluparà amb l'eficàcia que es mereix. Hem de cercar un espai aïllat de renous, amb una temperatura adient i un mobiliari còmode i crear un ambient màgic i agradable.

2. En els contes que combinen imatge i paraula també hem de narrar allò que és il·lustració, ja que la imatge no és només una descripció, sinó que és essencials per la comprensió i riquesa de la història. Les il·lustracions fan que la narració s'ampliï, que tot augmenti i millori. Quan narram sempre haurem de comunicar més del que està escrit, il·lustrat, sinó la història pot quedar pobra. Com a oradors, hem de fer referència a les imatges i narrarem allò que cada imatge vol explicar amb una interpretació a vegades subjectiva. No tots veiem el mateix ni de la mateixa manera en la narració d'àlbums il·lustrats. Aquest joc dels dos llenguatges -el visual i el textual- es fa imprescindible per diversificar els sentits.

3. L'estructura que hem de seguir a l'hora de narrar és la clàssica: introducció, nus i desenllaç. Això suposa una fórmula d'inici i una altra de final. Les fórmules d'entrada i de sortida dels contes són les portes que deixen entrar i sortir els infants al món imaginari i ajuden a preparar-los per escoltar. Aquestes frases fetes descriuen un espai i temps imprecisos, ja que l'absència de descripcions concretes potencia la imaginació i les solucions múltiples a un mateix conflicte. En iniciar-se el relat el narrador ens introdueix en un passat màgic, remot i històric on tot és possible. Són expressions que duen en elles mateixes la llavor de la fantasia, de la irrealitat.

Algunes de les frases que més s'empren:

<i>Això era i no era...</i>
<i>Per fat i fat aquest conte ja ha començat...</i>
<i>Hi havia una vegada....</i>
<i>Fa molt de temps quan els galls ballaven i els mussols caminaven...</i>
<i>Vet aquí que en aquell temps que les bèsties parlaven i les persones callaven ..</i>
<i>Diuen que en aquell temps que els ocells tenien dents ...</i>
<i>L'any tirurany ...</i>

També és força eficient acompanyar el conte amb un suport visual, manipulable, un element musical, etc. Per exemple: titelles, materials amb diferents textures, peces musicals per tal de despertar tots els sentits i ser un recurs multinivell, etc.

Un cop acabada la narració cal "retornar" al temps real, quotidià. Les fórmules

d'acabament demostrin que l'estada en el temps fantàstic s'ha acabat. Aquestes en són algunes:

<i>Catacric catacrac, conte acabat...</i>
<i>A la cric cric, el conte ja està dit; a la cric crac, el conte està acabat...</i>

4. Qui narra el conte ha de canviar elements per incloure referències que connectin amb el públic. Els nins i les nines connectaran amb la narració si s'hi senten inclosos. Però narrar no és un fet rígid, en què sols parla el narrador, cal donar pas a la participació dels infants. Una narració és un diàleg, un aprenentatge dual i cal deixar fluir els comentaris, es pot establir alguna conversa que aconseguirà fomentar habilitats del pensament i fer petits intercanvis d'opinions. També podem fer preguntes que facilitin la comprensió de l'argument i assegurin la comprensió. S'ha d'utilitzar el vocabulari adient segons les característiques de l'audiència, les seves capacitats i els seus interessos. Podem incorporar conceptes i paraules noves mitjançant l'ús de sinònims. També és important donar un ritme i una entonació adequada en el moment de l'acció, i a les intervencions dels personatges.

5. Són també claus la vocalització clara i els aspectes no verbals: el gest, la mirada, la postura, etc.. Les frases i paraules reiteratives són imprescindibles per una major assimilació. El silenci és comunicatiu i algunes frases que donen molt de joc poden ser: *heu de creure i pensar, i pensar i creure... Camina, caminaràs i cap endavant et faràs...*

A més, els infants han d'estar col·locats en les millor condicions i que hi hagi silenci abans de començar. Els recursos materials i els elements sorpresa dels contes són prou importants per a tots i totes, hem de crear un clima de màgia i sorpresa.

Després de la narració de contes hi poden sorgir diferents activitats:

- **Activitats de llenguatge i habilitats de pensament:** crear un diàleg, analitzar el vocabulari de la història, comprendre esdeveniments, descriure personatges, formular preguntes, donar peu a fer comparacions, establir semblances, canviar el nus o final de la història, expressar la història...

- **Activitats de psicomotricitat:** dramatització de personatges, donar conèixer els altres, representar i descentralització, ballar, moure amb la música del conte, posar-hi música. Dins les sessions de psicomotricitat vivenciada, seguint Aucouturier (2004) s'estableix un itinerari educatiu que promou la maduració global (motriu, afectiva i cognitiva) de manera integral i es planteja en 5 fases. Una de les 5 fases està lligada als contes: es narra un conte tradicional o inventat perquè els infants puguin anar baixant el seu ritme sensoriomotor i entrin dins una calma emocional. Aucouturier defensa que durant la història hi ha dos moments: pujada de l'angoixa (la por a ser devorat, perseguit...); i la calma, és a dir, la seguretat emocional (quan el protagonista surt victoriós, venç, surt del problema...). També hi ha sessions de psicomotricitat que s'inicien amb la narració d'un conte.
- **Activitats de lògica matemàtica:** seqüenciar el material, l'espai, la mesura, el principi i el final, el nombre... Ordenar les accions per ordre d'aparició, reconstruir accions a partir d'un moment donat, cap al principi i cap al final, donar falses pistes sobre l'espai i el temps a la història...
- **Activitats artístiques:** dibuixar, representar els personatges, fer titelles i elements decoratius, construir l'escenari o escenes principals, modelar amb plastilina o fang, desenvolupar la descentralització i la metacognició, imitar moviments, sons d'animals, de fenòmens naturals i personatges, inventar vestuari, cançons per als personatges, canviar la veu de cada personatge, cercar cançons adients per als moments del conte, etc.

3.5. LA DIVERSITAT COM A CONTINGUT EN ELS ÀLBUMS IL·LUSTRATS

Així com ens exposa Sánchez (2015) en el seu itinerari de lectura per la sensibilització cap a les diferències, el continguts dels contes poden ser bons transmissors per destapar realitats dels éssers humans que ajudaran a reflexionar aspectes essencials per la vida. Actualment, hi ha una certa sobreprotecció de la realitat (temàtiques de vida i mort, el dol com un procés natural, etc.) i aquestes són situacions que apareixen en els diferents contes i rondalles de forma natural. De manera que amb la transmissió d'aquestes realitats eliminarem estereotips marcats

per una societat patriarcal, on es diferenciaven característiques i qualitats entre homes i dones, així com convidarem a caminar cap a la coeducació. Hem de vetllar per oferir imatges i un llenguatge real i allunyat dels estereotips del món consumista i efímer. Una escola inclusiva també és una escola coeducativa que corregirà i eliminarà els diferents tipus de desigualtats o discriminació de sexe. La coeducació és també l'acceptació de la identitat sexual, acceptar el propi sexe i crear un autoconcepte positiu i saludable. La coeducació implica reconèixer i valorar la diversitat de tot l'alumnat (Colomer, 2010).

La narració ha de convertir-se en un espai compartit que vol rompre estereotips i desigualtats socials. Els continguts han de ser funcionals i significatius. Els continguts dels contes han d'afavorir el desenvolupament general dels alumnes i fer-los veure que el seu aprenentatge va en relació a conèixer-se, a relacionar-se, a fer i a ser. Els continguts dels contes porten de manera explícita i implícita la idea de millorar la humanitat. Els aprenentatges d'un conte són interdisciplinaris, evoquen altres aprenentatges i són perdurables en el temps. A més, els contes desenvolupen aprenentatges globals i els seus continguts són propers als infants. Amb tot, els contes transmeten missatges, destapen i mostren situacions socials habituals i properes a tots, com la pobresa, la por, la necessitat, els sentiments, els dubtes, etc.

Des d'un vessant inclusiu de l'educació, cal seleccionar els contes i la literatura segons uns criteris de qualitat i equitat. Les publicacions poden presentar diversos continguts, situacions, problemes, personatges, enigmes i solucions que atenguin la diversitat. Ens hem de fixar bé en quins àlbums il·lustrats transmeten valors inclusius i els elements paratextuals han de ser respectuosos amb la diversitat. Quan programem i triem quins contes oferim als nostres alumnes o volem incloure com a recull de contes dins la nostra programació didàctica hem de tenir presents els valors inclusius. Els educadors han de conèixer els contes i àlbums il·lustrats que parlen de diversitat i s'han de renovar per poder oferir aquest recurs de manera conscient i inclusiva.

3.6 ON PODEM TROBAR AQUESTS ÀLBUMS ILUSTRATS?

Hi ha moltes editorials que en tenen, tot i que recomanaré profundament per parlar de diversitat l'editorial Tramuntana. Els temes que tracten les editorials no són casuística, segueixen la llei de la demanda. La demanda d'àlbums il·lustrats ha anat creixent com un recurs ple d'oportunitats. D'aquesta manera, Tramuntana ha sabut incloure tothom i totes les realitats socials per tractar-les amb naturalitat i afavorint la superació, la inclusió i la lluita.

Editorials
L'editorial Tramuntana s'ha sumat al model inclusiu oferint un recull d'àlbums per al curs 2016-2017 que parlen de diversitat física, acceptació de les diferències, les necessitats de comunicació, trastorns, canvis i situacions de pèrdua. (Veure Annex 1) *
L'editorial Cuento de Luz tracta temes socials basats en projectes humanitaris. Edita contes per donar veu a les injustícies socials que pateixen els més dèbils. (Veure Annex 2) *
Takatuka, una altra editorial com Tramuntana que s'ha adherit a la realitat social per tenir present la diversitat com un fet natural i de valor. (Veure Annex 3) *
A més a més, Kókinos té una col·lecció d'àlbums completa per parlar de diversitat cultural, podem trobar contes que ens acosten a diferents cultures i països.
Kalandraka és potser la més innovadora quant a il·lustracions i en el foment de les habilitats del pensament.
Corimbo és una editorial que tradueix del francès els seus àlbums il·lustrats i estan plens de detalls i de temàtiques interessants.
Baula pot destacar per la nova col·lecció d'àlbums il·lustrats que parlen de contes il·lustrats amb una perspectiva canviada, que romp estereotips: <i>La caputxeta forçada</i> , <i>En Patufot</i> , etc. (Veure Annex 4) *

3.7 CRITERIS DE SELECCIÓ

Segon les nostres investigacions podem establir uns criteris de selecció per determinar si un conte és adient;

1. Parodien determinades actituds tancades, desnaturalitzades com per exemple: les germanes de la Ventafocs no es llevaven les joies ni per anar a dormir, el príncep era tan arrogant que no mirava mai els seus peus.

2. Els personatges als qui donam un paper protagonista o una veu principal destaquen pels valors ètics i morals, els reptes que superen, la seva manera d'actuar, les característiques físiques, les solucions que creen, la lluita per la col·lectivitat.
3. Contemplen l'**imaginari col·lectiu**. Poden ser un mirall de la producció, d'ahir i d'avui, d'aquí i d'un altre lloc. El resultat de comprensió i expressió amb els infants nouvinguts que no parlen la nostra llengua ens ha resultat molt positiva. Els contes els han permès participar, sentir-se segurs...Els contes que parlen d'una terra molt llunyana en realitat parlen de casa nostra, els contes que parlen d'allò que fa molt i molt de temps, en realitat passa dia a dia. Els contes amplien la visió del món, d'altres espais i moments i d'altres maneres de ser i pensar.
4. Els àlbums tenen una **qualitat estètica**. Els il·lustradors també s'expressen, narren , evoquen el seu pensament i manera de veure la història. La qualitat de les imatges, les fotografies i les diferents maneres de presentar-les no deixen passiu a ningú i s'usen com a facilitadors de comunicació i participació.
5. Conviden a la interpretació i els valors. La màgia dels àlbums il·lustrats és la **interacció de dos codis diferents**: lingüístic i visual. El text i la il·lustració en els àlbums treballen plegats per establir el significat de la història, de manera que cal fer una lectura acurada del text i de les il·lustracions. Les imatges interactuen com uns intermediaris del text. Anticipen de què anirà la lectura, fan inferència del que hi diu. Identifiquen mots pels pictogrames que els ajuden a entendre, a seguir la narració. Utilitzen un codi que es podrà extrapolar a altres llenguatges (matemàtic, altres llengües...) Els àlbums destaquen pel format atractiu, creatiu i original (Duran, 2007).
6. Poder ser rellegits repetidament de manera autònoma, per això convidam a fer un racó de biblioteca o una sala de biblioteca a l'escola.

7. Ofereixen una gran diversitat de temàtiques, format, presentació, sensacions i àmbits. Actualment es darrers catàlegs de 2015-2016 han apostat per l'edició de contes que tracten la diversitat com un valor i una característica inherent de l'esser humà.
8. Segons Colomer (2010) Afavoreixen als primers lectors. Els pictogrames són útils per una gran diversitat d'alumnat: nouvinguts, lectors inicials, alumnat amb diferents dèficits. Dins aquesta selecció de contes diversos podem diferenciar algunes característiques que tenen els àlbums il·lustrats. El llenguatge visual és particularment adequat per transmetre sensacions, emocions i afecte.
9. El format conte és un recurs didàctic senzill, flexible i tolerant a l'error. La informació que es presenta és simple, intuïtiva i evocadora de pensament i imaginació. Qualsevol infant pot aprendre i progressar mitjançant la narració de l'àlbum o la seva lectura . Els contes són uns potenciadors de comunicació i participació. El conte/àlbum no condiona tenir un nivell cognitiu elevat ni suposa un gran esforç.
10. Els infants se senten identificats amb diferents personatges, se senten presents i veuen les seves característiques físiques i socials reconegudes i valorades, ja que els contes que proposam donen veu a diversitat de procedències geogràfiques, culturals, properes i de la vida quotidiana.
11. Les activitats que es duen a terme donen peu i requereixen la participació activa de l'infant. És important que els nins i nines facin intervencions durant la narració del conte, aquest feedback o les retroalimentacions verbals i no verbals (gest, mirada...) que es produiran ens permetran observar i avaluar l'èxit del procés.

12. Amb la narració de contes podem destapar les parts més positives dels infants, partir de les seves capacitats per poder progressar i arribar a ser autònoms.
13. També podem entendre el conte com a generador d'altres aprenentatges. Salvador (2000) defensa que la literatura desperta l'interès de l'aprenentatge.
14. Es caracteritza per ser tenir característiques del Disseny Universal d'Aprenentatge (DUA). (Wehmeyer, Lance y Bashinski; 2002) citats a Muntaner (2010, p.16). El DUA es caracteritza per tenir **Múltiples maneres de representació**: en format paper, multimèdia, àudio, audiovisual, en imatges sense llenguatge escrit, narrada sense suport visual, etc. **Múltiples maneres d'acció i d'expressió**: oral, amb escolta, actuant, creant diàlegs, emocionant-se, representant amb el cos.

4.PROPOSTA DIDÀCTICA

Aquesta proposta didàctica és el resultat de la nostra pràctica pretén provocar l'acció dels agents educatius i de la societat per emprar els contes com a element per atendre la diversitat i entendre la diversitat com a característica inherent de l'ésser humà. Volem programar propostes inclusives amb el recurs educatiu dels contes i àlbums il·lustrats com a eix vertebrador.

4.1. CONTEXTUALITZACIÓ DE LA PROPOSTA

La contextualització de les diferents propostes didàctiques s'ubiquen al CEIP Rei Jaume I aquest és un centre de dues línies d'E.I i E.P. La ubicació de l'escola és al centre de Palma, capital de les Illes Balears. Els recursos que ens són útils són: la biblioteca Can Sales, que depèn del Govern central, el museu Es Baluard, gestionat pel Govern autonòmic, el Caixa Fòrum, de l'entitat bancària La Caixa, amb la sales d'exposició, el teatre i les activitat que ofereix, el mercat municipal de Santa Catalina, els parcs i jardins públics, etc. Els petits comerços també ens fan un gran servei , ja que són uns aliats per les activitats que proposam durant el curs escolar.

El transport públic és variat, tot i així ens agrada molt passejar pels carrers de la nostra ciutat i descobrir vitrines noves, galeries d'art i la màgia que té el centre de ciutat. L'associació de persones grans de Palma, el centre de salut i la badia de Palma és a poc metres de distància, de manera que convivim amb un entorn ple d'oportunitats culturals i per descobrir.

Aquesta escola acull infants provinents d'altres països, amb una plantilla d'alumnes itinerants, la inestabilitat de l'alumnat és una característica del centre. Tot plegat, tenim 443 alumnes, 154 alumnes d'infantil i 289 de primària. 6 aules d'educació infantil i 12 d'educació primària. L'escola considera el català com a llengua pròpia de l'ensenyament i vehicle per al coneixement de la nostra cultura. Un del projectes educatius de centre és l'educació per la interculturalitat.

L'horari escolar és de 9h a 14h. Té servei d'escola matiner de les 07:30 a

09:00h i servei de menjador de 14h a 15:30h i les activitats extraescolars són gestionades per l'AMIPA. El servei de menjador és usual per als infants del meu grup aula. Aquest és un aspecte a tenir en compte per desenvolupar els canals de comunicació amb les famílies.

Hi ha dos patis exteriors: un per als infants d'infantil i 1r i 2n cicle de primària i l'altre per a l'alumnat de la resta de l'etapa. Les aules són grosses, lluminoses, càlides i espaioses. La nostra aula se situa a la planta baixa de l'edifici i disposa d'uns passadissos molt amples dels quals en fem un gran ús. Durant les primeres hores del dia, el sol pega a les nostres finestres, per tant aporten llum natural i calor. L'aula està abastida del material necessari per la nostra arribada. A la biblioteca, que està en procés de consolidació, es pot crear un espai per pensar, per dur a terme les sessions de filosofia. Aquest espai ha de ser càlid, relaxat. La llum i el soroll, han de tenir-se en compte, amb poc excés d'estímuls.

Quin tipus d'organització durem a terme ?

Pel que fa als recursos humans del centre: 6 mestres d'educació infantil i 12 d'educació primària 3 especialistes d'anglès, un especialista de psicomotricitat, i un especialista d'EF, un especialista de música, un AL (mestre especialista en audició i llenguatge) 3 PT (mestre especialista en pedagogia terapèutica) i un mestre de religió a mitja jornada. A més, destacarem l'ATE com a element de l'equip de suport del centre, el bidell, l'administrativa, el personal de neteja i les dues monitores de menjador.

- El propi alumnat és un recurs del qual hem de tenir més coneixement de cada nin i nina. El paper protagonista el té l'infant, volem que els infants s'expressin i pensin de manera autònoma i que desenvolupin diferents llenguatges. En concret, la nostra proposta fa èmfasi en el llenguatge verbal (escrit i oral) i el plàstic, d'aquesta manera la seva creativitat, autonomia, seguretat i habilitats relacionals intra i interpersonals van en augment. Per poder realitzar aquestes propostes de manera adient el grup aula ha d'estar cohesionat, per poder afavorir el diàleg, cal crear un clima de respecte mutu, on els nens i les nenes puguin expressar les seves idees, pensaments i

diferents maneres de participar. Per això necessitarem, l'assoliment d'unes normes per poder parlar i escoltar tots alhora. És essencial que el grup estigui cohesionat i duguin de manera paral·lela el treball cooperatiu per aprendre i aprendre a cooperar.

- El paper dels mestres: és el guia del seu aprenentatge. Ha de ser motivador i ajudar a desenvolupar i remodelar l'espai perquè sigui adient per desenvolupar les diferents habilitats de pensament, per això programa i avalua tant la seva tasca com a docent, com el procés d'aprenentatge. La docència compartida en la narració de contes s'entén com una forma d'organització que permet el treball conjunt entre dos docents dins d'un mateix grup-classe. Aquest tipus de pràctiques afavoreixen la reflexió sobre la mateixa tasca docent i fomenten l'eficàcia del procés educatiu, tot permetent i afavorint l'èxit de tots els estudiants en la mesura en què es dissenyen activitats, estratègies, materials i agrupaments diferents.

Cal anomenar de manera específica el l'organització del suport (dues mestres) com es realitzarà en aquesta propostes així com Huget (2006) ens recomana;

- Una de les opcions que proposarem és que els dos mestres portin l'activitat conjuntament i dirigeixen el grup junts. Un mestre introdueix el conte però aviat els dos van fent aportacions, suggeriments i comentaris per enriquir la narració. S'anima als alumnes a participar activament. Es necessita confiança mútua, complicitat i diàleg permanent per anar reajustant les intervencions, això suposa temps de preparació. Adequat en debats sobre valors, actituds i normes. Positiu pels alumnes ja que veuen models oberts de relació i treball.
- Una altra opció és que el mestre de suport porta l'activitat i el tutor pot observar i que conèixer més als alumnes. Adequada també per introduir innovacions i és positiu de cara als alumnes ja que veuen els dos mestres com a referents iguals.

- I també proposarem que el mestre de suport prepari material per fer la proposta, la narració o el desenvolupament de les activitats...

Des de el model inclusiu necessita la família activa la participació com s'especifica en la recerca de contes de princeses o amb les activitats proposades en la biblioteca de centre com espai per obrir portes a l'entorn. Aquest entorn té un paper en el desenvolupament de les propostes, ja que connecta'm la biblioteca, el museu i l'art dins les nostres propostes. Les **sortides** ens demostren que els infants assimilen millor allò que aprenen d'una manera més funcional, motivadora, atractiva i significativa per ells. Les sortides són unes activitats generadores és a dir, que enllacen l'escola amb el medi i permeten una vivència directa amb l'entorn.

La metodologia per les sortides es basa en un enfocament constructivista, ja que l'infant amb la seva experiència activa en l'entorn intercanvia experiències directament amb la realitat Tonnucci (1996). La informació que rep és directa a través dels sentits: veure, tocar, escoltar... és una manera d'investigar. Les sortides són un vehicle de socialització. La sortida a la biblioteca afavorirà actituds de cooperació, acceptar normes de convivència, actituds de respecte. Les sortides també afavoreixen l'escola i la relació amb l'entorn i les famílies, a més s'aprèn globalment i tenen caràcter lúdic. Quan sortim de l'escola hem de tenir present allò que necessitarem: preveure el desplaçament, recursos per garantir la seguretat... Les targetes d'identificació (amb el nom, cognom, telèfon i direcció del centre) una corda llarga per si de cas, el docent duu una maleta, ha de tenir les mans lliures per poder agafar. Al plafó de defora també posarem un gran cartell d'informació de la sortida i on anam, hora, lloc, etc.

Quina avaluació contempla la nostra proposta ?

Avaluació va lligada al procés d'ensenyament aprenentatge. La manera d'avaluar demostra la filosofia que hi ha al darrere de la tasca que duim a terme, del pensament epistemològic, de quin concepte d'infant tenim, de la nostra manera de ser i de pensar. L'avaluació té entre altres un sentit de descobrir: com aprenen els nostres infants, quines accions funcionen per tenir resultats, com podem millorar i

quines estratègies ens funcionen per el progrés i l'autonomia de tots els infants. Pe tant s'avalua per poder intervenir; l'avaluació ha de servir per prendre decisions educatives, per observar l'evolució i procés dels aprenentatges dels infants i per plantejar-nos si cal modificar determinades situacions, relacions o activitats a l'aula.

L'avaluació es una tasca necessària i positiva, ha de ser una reflexió per poder millorar. per una educació de qualitat i ha d'estar present en tot el procés d'ensenyament-aprenentatge. Per poder avaluar amb criteri hem de tenir en compte la necessitat de observar les produccions dels infants, enregistrar les converses, observacions diàries, contrastar diferents moments. Per això hem d'escriure la data i l'hora de la realització de les tasques.

Hem d'avaluar capacitats i hem de tenir en compte una avaluació multidisciplinari .Si la finalitat de l'avaluació és la de regular i millorar la proposta educativa que oferim als alumnes, haurem d'ampliar el nostre camp d'observació i tenir en compte no solament l'alumnat, sinó també uns altres aspectes: les situacions d'ensenyament-aprenentatge que tenen lloc a l'aula, la nostra intervenció i la nostra actitud, els tipus de continguts que prioritzem dins les nostres aules i les situacions educatives que propiciem; sense oblidar-nos de les relacions que s'estableixen dins les nostres aules i en conseqüència dins el centre escolar.

L'avaluació és un element clau mitjançant el qual disposem d'informacions que ens serveixen per prendre decisions.

QUÈ AVALUAM?

INFANT; S'ha d'avaluar individualment, encara que es treballi de maner cooperativa i en grup. Cada infant té una història darrera, cada infant és diferent i hem de tenir en compte els seus interessos, capacitats, ritme d'aprenentatge, etc.

En el camp del conceptes; avaluarem la consecució de l'assoliment dels objectius i conceptes que va assolint.

Pel que fa als procediments, avaluarem aspectes com:

- Com evoluciona en l'adquisició de destreses que garanteixen la seva autonomia?
- Com comunica les seves descobertes, com fa les preguntes, com defensa els seus punts de vista, es capaç d'escoltar les explicacions dels altres i incorporar-los a la seva manera d'entendre.
- Com raona: reconèixer semblances i diferències entre objectes i situacions, si d'unes informacions se dedueixen unes altres, si relaciona coses que ha après en moments diferents, si treu conclusions...

En el camp de les actituds: Autonomia que va assolint en la realització d'activitats, si és capaç de realitzar-ho sol o si algú li va dient les passes que ha de seguir.

Com actua respecte als problemes, quin recurs te cada persona per a solucionar problemes , cerca solucions o es queda aturat esperant perquè no sap quin dels conceptes que sap li poden ser útils per resoldre-ho. Es mostra insegur o no mostra preocupació a l'hora d'equivocar-se. Avaluarem l'assoliment de les competències relacionades en habilitats i capacitats per a la vida.

Avaluarem les competències relacionades en ;

Aprendre a pensar; Aprendre a fer; Aprendre a ser i a conviure.

LES MESTRES

Entre altres maneres d'autoavaluar-se aquí oferim una graella a mode de exemple;

Ofereixo un entorn d'acció , participació i foment de l'experimentació?
Proposo un clima càlid, acollidor i de seguretat emocional i física ?
Tenc una actitud corporal adient per oferir un model de qualitat ?
Proposo situacions adients a les necessitats, interessos i elimino les barreres d'aprenentatge ?
Participo en l'organització del centre?
Planifico activitats i experiències adients per tot l'alumnat ?
Tenc una observació profunda de les capacitats i de com aprenen els infants ?
Vaig formant-me de manera permanent per millorar la meva tasca docent ?
Les actituds envers a la diversitat i en la inclusió de les famílies podrien millorar ?
Facilito la comunicació i participació de les famílies i entorn social?
Som un membre partipatiu per el treball en equip i cooperatiu amb altres mestres?

PROPOSTES EDUCATIVES

L'avaluació no solament s'ha de fer en relació amb l'alumnat o a nosaltres com a mestres sinó també en relació amb l'ensenyament que duen a terme i amb el tipus d'intervenció i d'activitats que plantegem a l'aula.

Analitzar i avaluar la intervenció educativa i les activitats no és una tasca fàcil ja que hi ha molts factors que hi intervenen i que podríem prendre com a referents segons la perspectiva que volguéssim adoptar. Veure taula d'avaluació de les propostes (*Annex 5*).

COM AVALUAM?

Hem de cal recollir dades, observar, tenir informacions sobre el que és capaç de fer el nostre alumnat, però sobretot, el que importa és que aquestes informacions ens siguin útils per poder prendre decisions i ajudar així als infants a aprendre.

Es tracta de recollir aquelles dades que ens serveixin per interpretar i qüestionar-nos els processos d'ensenyament-aprenentatge, que tenen lloc a les nostres aules amb els nostres alumnes. Per això, els registres ens serviran de model i ens ajudaran a una avaluació més continua.

Un instrument molt interessant i útil que alguns mestres utilitzen per aprendre a observar i a reflexionar sobre el que passa a l'aula és el diari de classe on es van anotant situacions, experiències i aspectes diversos de la marxa del grup, dels infants i dels seus processos, ja sigui a nivell d'aprenentatges o a nivell relacional i de grup (Díez 1999).

Quan parlem d'observació no l'entenem com una observació passiva i neutral sinó que progressivament anirem fent unes observacions participatives.

També podem emprar graelles d'avaluació i els quaderns, els dossier, treball dels infants tant en grup, individual com en petit grup, transcripcions literals de les converses, observacions dels seus jocs, escolta atenta de les seves converses, gravacions àudio o vídeo, fotografies, produccions. son molt útils a l'hora d'avaluar.

Cal anomenar de manera específica la importància de l'avaluació de les estructures cooperatives de la proposta 2.

S'ha d'avaluar;

- 1 L'avaluació dels continguts/objectius de les àrees curriculars.
- 2 L'avaluació de les activitats realitzades tot utilitzant una estructura cooperativa.
- 3 L'avaluació de l'estructura utilitzada en una activitat.
- 4 L'avaluació del treball realitzat en equip, com a "producte" o "resultat" de l'aplicació d'una tècnica cooperativa
- 5 L'avaluació de la competència "treball en equip" a partir del *Pla de l'Equip* i del *Diari de sessions*.

QUAN AVALUAM?

Durant tot el procés d'aprenentatge per tal de fomentar la seva participació, el seu interès i la seva implicació activa. Abans, durant i finalment. Com hem dit abans és un Procés sistemàtic, continu, sobre els entorns i ens possibilita detectar dificultats i necessitats.

ON AVALUAM?

Tots els espais on interaccionen els infants. al centre, al pati, a la biblioteca, en el moment d'una sortida, la visualització d'un vídeo,... Per això hem d'estar preparats per avaluar en qualsevol moment però també en qualsevol lloc. Diferents llocs els infants poden expressar millor allò que saben i en diferents llocs podem veure com són. Hi ha nins més tímids a l'aula i al pati interactuen amb un llenguatge més format...entre altres. A les sortides hi ha nins que demostren l'assoliment d'hàbits d'autonomia i de cura a l'entorn que a l'escola per ventura en aquesta profunditat no podem observar ni valorar. Entre altres exemples. per això es recomana dur sobre el dietari de l'escola i poder aprofitar aquestes oportunitats i enregistrar-ho. També hi ha una altra opció en acabar la feina directa amb els infants quan ja són a casa, seure tranquil·lament i recordar alguns aspectes que han ocorregut a la sortida, a l'activitat etc... hi ha d'haver un temps per poder reflexionar i avaluar tots aquests aspectes de l'avaluació.

QUI AVALUA?

Avaluen els infants, els mestres i fins i tot la família i entorn. Si volem una educació amb els pares participatius i oberts per educar de manera conjunta també hem de deixar que avaluïn. Els mestres que forma'm part de les propostes didàctiques han

de fer reunions periòdiques on discutir i consensuar els resultants de les diferents avaluacions que durem a terme de cara a fer continus replantejaments de la nostra tasca i la nostra funció.

A partir de l'avaluació inicial i formativa es poden conèixer les diferents necessitats, capacitats i facilitadors que permetran a tot l'alumnat gaudir de l'educació. Per tant, estam parlen d'una avaluació individualitzada. L'aportació de la família ens pot ajudar molt a l'hora de comprendre aquell/a infant (tot infant té una historia personal i particular).

Els fulls de registre de seguiment individual ens ajudarà a dur a terme una avaluació adequada a cada infant, ja que els ítems a observar seran aquells continguts que prèviament haurem seleccionat per treballar de manera prioritari amb ells/es

4.2. PROPOSTA 1 : PENSAM EN PRINCESES

Justificació

La finalitat principal de treballar filosofia és reforçar les habilitats de pensament a partir del diàleg de totes les àrees i aprenentatges. Acompanyam els infants a formar-se com a persones reflexives, a desenvolupar habilitats de raonament i pensament mitjançant una participació democràtica, la comprensió, l'anàlisi i solució de problemes símilis de la vida quotidiana mitjançant contes, làmines d'art i jocs. La narració oral dels contes aporta imaginació, ajuda a transmetre la cultura i arrela en experiències anímiques i emocionals. Les princeses es consideren una temàtica universal per a tots els infants. Com a escola inclusiva volem obrir portes per pensar en princeses diverses, diferents, amb capacitats desconegudes, amb necessitats tapades....

L'infant, a mesura que s'apropia del llenguatge, va adquirint un pensament cada vegada més abstracte, alhora, millora la capacitat de pensament i la competència comunicativa. El llenguatge no és una activitat privada, és una activitat que es desenvolupa en l'intercanvi social. És en el diàleg amb altres, en parlar i enraonar, que estructurem el llenguatge i el pensament. En aquest sentit, cal propiciar i millorar el diàleg a l'aula, així com ens exposen Bassa (2015).

Pensar aplega moltes accions: observar, trobar semblances entre coses diferents, trobar diferències entre coses semblants, descriure, definir, fer hipòtesis, donar raons, treure conclusions, imaginar, ordenar, classificar, usar criteris...

Objectius

1. Progressar en la comunicació i expressió ajustada als diferents contextos, tot valorant la diversitat com un fet natural i real reflexionant envers els personatges lliures d'estereotips sexistes, desmuntant rols i estereotips de gènere
2. Iniciar-se en les habilitats bàsiques del pensament de recerca, de

- conceptualització, de comunicació i de raonament.
3. Assolir progressivament seguretat afectiva i emocional i anar-se formant una imatge positiva d'ell mateix i dels altres.
 4. Representar i evocar aspectes de la realitat viscuda, coneguda o imaginada i expressar-los mitjançant les possibilitats simbòliques que els ofereix el joc i altres formes de representació.
 5. Expressar i reconèixer les diferents emocions desenvolupant l'empatia i l'assertivitat.
 6. Participar i gaudir de manera activa de la descoberta dels contes en un espai tan màgic com la biblioteca.
 7. Valorar les diferents maneres de ser i estar en el món, les situacions de conflicte per sortir-ne reconfortats i desenvolupar la nostra resiliència.

Desenvolupament de les activitats

Activitat de motivació :

Trobarem una carta amb aquesta frase dintre: Pensem en princeses?

Conversam de les princeses. Iniciarem una petita investigació on demanarem ajuda als familiars: Quines princeses coneixeu? A través d'una nota o circular dirigida als familiars per demanar si poden portar a l'escola contes de princeses. Una de les circulars queda al tauló d'informació per a les nostres famílies.

Activitat de desenvolupament:

Una vegada els infants varen dur tots els contes de princeses en vàrem fer una tria. Les tres narracions poden ser visualitzades amb format multimèdia: imatge, so i text. Narrarem les diferents històries seguint un ordre: primer *La princesa i el pèsol*, segon *Na Venta focs* i en tercer lloc, *L'amor de les tres taronges*

Els àlbums il·lustrats

La princesa i el pèsol	http://www.super3.cat/unamadecontes/demo/show_video/60 conte tàctil , col·laboració amb la ONCE	Narració universal: uneix cultures	
Na Ventafocs	http://www.super3.cat/unamadecontes/contes/La-Ventafocs/angles/251	Qualitat en el llenguatge verbal i visual.	
L'amor de les tres taronges	https://www.bing.com/videos/search?q=rondalla+de+les+tres+taronges	Diferents maneres de ser transmetre una rondalla	

LA PRINCESA I EL PÈSOL 2 sessions i mitja

Sessions	Tipologia	Activitat	Objectiu	Habilitats
1	-Gran grup	Per què creus que...? Perquè no trobava una princesa? No eren princeses vertaderes?	Donar raons	Conceptualització
1	Gran grup individual	Comparacions d'imatges dels llits de 100 matalassos Annex 1	Comparar	Raonament
1	-Individual	Dibuixa en tres seqüències els fets més importants del conte.	Traduir del llenguatge oral a d'altres	Comunicació
2	- gran grup -Individual	Com imagineu vosaltres que és la princesa? Com és físicament? Quin és el seu caràcter? Totes les princeses són iguals ? Representació lliure sols de la princesa	Imaginar	Recerca
2	-Individual	Quin títols diferents al que coneixem posaries?	Resumir.	Comunicació

NA VENTAFOSCS 2 sessions i mitja

Sessio	Tipologia	Activitat	OBJECTIUS	Habilitats
1	Gran grup: Oral	Què hi veus? Com és...? On es troba aquest castell? És bonic aquest quadre? Com ho veus? Tots ho veiem igual?	Observar els elements que guien pistes per respondre	Recerca
1	Individual	*Castillo en un bosque, 1667, de Jan Wijnants, que és al Museo Thyssen-Bornemisza de Madrid). http://www.museothyssen.org/thyssen/visita_virtual_2013/m1?onstart=loadscene(scene_25_813);wait(blend);lookto(-84.7191,0.393996,0,smooth(100,20,50));	Interpretar un quadre emprant criteris estètics 1.Els colors 2.El castell 3.Sembla de veritat 4.M'agrada 5.Fa somniar 6.Fa pensar en coses tristes 7.Té colors foscos 8.Les formes... 9.Els personatges que hi ha 10.Té coses noves i interessants 11.No n'havia vist mai cap	Comunicació
2	Gran grup	Què és un cosa bonica? 1. Què entenem per un bosc bonic? 3.Com és un cavall bonic? 4.Hi ha gossos bonics i gossos lletjos? Hi ha vestits bonics? Com són? .Podem dir què fa que una cosa sigui bonica?	Definir el que anomenarem bonic	Conceptualització
2	Gran grup	Seria millor si la Ventafocs no fos pobra? •Seria millor si en lloc d'un príncep fos un perruquer? •Seria millor si el pare no s'hagués tornat a casar?	Establir un pla de discussió	Comunicació

L'AMOR DE LES TRES TARONGES 2 sessions i mitja

Sessió	Tipologia	Objectiu	Activitat	Habilitats
1	Petit grup	Seriar	Què passa primer? Com ho podem ordenar? Seriar les imatges * Annex 2	Conceptualització
2	Gran grup	Buscar i donar raons	1. T'ha agradat la rondalla? 2. Què és el que t'ha agradat més? 3. Què és el que no t'ha agradat? 4. A tu, quin personatge t'agradaria ser? 5. Quin personatge no voldries ser?	Comunicació

2	Gran grup	Raonament analògic	Si tu fossis... com et sentiries, què faries? Com et sentiries si una dona te fa un encanteri ?que faries ?	Raonament
2	Gran grup	Relacions causa i efecte	Quina és a causa de l'enuig de la dona del pou ?	Habilitats de raonament
2	Gran grup Individual	Formula hipòtesis	Què pot haver passat?Si en Bernadet no arriba a trobar un pou ?	Habilitats de recerca
2' 3 0	Gran grup Petit grup	Usar criteris.	Com sabem que és un bon conte? Què ho fa que un conte sigui un bon conte? Què fa que un conte sigui bonic? Annex 3	Habilitats de raonament

Activitat d'aplicació

A la biblioteca a la cacera de princeses

Endevina on anam

Aquí realitzarem un observació dels coneixements previs. Per saber què saben els nostres alumnes i d'on partim. Explicarem als infants que farem una sortida. Però no direm on anirem. Proposarem un joc als infants donant pistes.

- Pista 1: Carnet de la biblioteca

Hipòtesis: Què és això? Una targeta? De què és aquesta targeta? Per què serveixen les targetes? D'on serà aquesta targeta? De la compra ? Del banc? Com ho sabeu? Treurem una targeta de la biblioteca on anirem. A quina biblioteca?

- Pista 2: Un mapa del barri de les Drassanes i de Can Sales, un plànol del barri on surti també l'escola, és a dir d'on partim. Gràcies a les noves tecnologies podrem observar el mapa de manera real a través de *Google Maps*.

Preparam la rutina

Abans de sortir ens preparam la rutina de sortir a l'entorn, aquesta rutina és per avançar esdeveniments i preparar-nos.

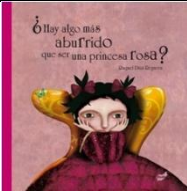

De més a més, aquesta rutina garantirà la inclusió, ja que es té en compte l'alumnat que necessiti una previsió dels fets com per exemple infants amb autisme que hi ha en el grup. També, a nivell general, abans d'anar a la biblioteca, hem de tenir en compte: haver anat al bany, rentar mans, beure aigua, etc. Recordar les

normes de com anar a la biblioteca, als llocs públics i també el repàs de les normes d'estada dins la biblioteca. Hem de tenir en compte un nin hiperactiu, per tant, serà millor triar les hores més properes a la part del dematí, és a dir, abans de berenar, per afavorir la disposició d'aquest infant.

Captura de princeses

Una vegada hem arribat a la biblioteca, dividim la classe amb els grups cooperatius que funcionen normalment així, grups de sis infants. Els membres de cada equip duen un distintiu diferent i cada grup tindrà un quadernet petit per apuntar els títols dels contes. Tenim 7-8 minuts per grup. La resta grups berenaran al pati de davant. La bibliotecària de la sala de llibres d'infantil i juvenil n'està assabentada. Cercarem la paraula "princesa/princeses" i ens endurem diferents contes de princeses. Altres tipus de contes ens desmuntaran les princeses com una única manera estereotipada de ser.

Cal dir que disposam del servei de préstec de la biblioteca Can Sales i podem tenir els llibres en préstec durant un mes. La bibliotecària ens va recomanar les següents col·leccions que ens ajudaran amb la nostra investigació sobre les princeses.

Títol	Editorial	Autor-a/ il·lustrador-a	Criteris de selecció
¿Hay algo más aburrido que ser una princesa Rosa?	 Thule	Raquel Diaz	Imatges de qualitat i suggerents de diversitat física. Deixa oberta la interpretació al final
Que fastidio ser princesa!	 Cuento de Luz	Carmen Gil	Texte en vers i eliminació d'estereotips sexuals
Les princeses també és tiren pets.	 Bromera	Ilan Brenman	Es presenta com un joc Apropa amb naturalitat fet humans que ens inclouen a tots
La princesa rebel	 Blume	Anna Kemp i Sara Olivigie	Proposa solucions a un conflicte. Rompre pensaments tancant, egocèntric, individualista...
Princeses oblidades o desconegudes	Luis vives (edelvives), 2005 	Philippelech ermeier	Presenta la diversitat com un fet natural de totes les princeses del món. Sorprenent, flexible, adient per qualsevol edat i ritme d'aprenentatge

Exposició de princeses

Exposar allò que hem descobert. Donar a conèixer i transmetre la diversitat a tota l'escola i els familiars que hi venen. Realitzarem un mural de les diferents princeses que hem conegut. Una vegada exposat els infants explicaran la seva princesa. La posada en comú de les princeses permet el canal de comunicació que sigui necessari. El que es pretén transmetre és la importància de la diversitat.

L'àlbum il·lustrat de les *Princeses del Món* convida a narrar de manera pausada i detallada cada pàgina.

4.3. PROPOSTA 2 : LA COL-LECCIONISTA DE PARAULES

Justificació

Cooperar és més que treballar en equip, més que ajudar, més que col·laborar, és una manera de viure i habitar al món. Quan nosaltres cooperem desenvolupam una sèrie d'habilitats per comunicar, per ser i per conviure. Podem posar en pràctica el diàleg positiu, constructiu tot desenvolupant la capacitat de posar-se en el lloc de l'altra persona. Tots necessitam de l'altre, i l'altre a molt de moments es fa imprescindible per a tots, com en Pere Pujolàs (2011) ens demostra mitjançant les estructures de treball cooperatiu, on aprendre junts alumnes diferents, a més de just i necessari, és possible. Els infants que aprenguin a funcionar cooperativament de manera rutinària podran treballar en equip, negociar, i resoldre conflictes de la vida diària. Aquesta manera d'aprendre i conviure permet la inclusió de tots els infants. La manera d'aprendre canvia l'estructura tradicional de l'activitat, les finalitats deixen de ser competir i fer-ho individualment i l'estructura de l'autoritat es diversifica i el mestre no és l'únic que dirigeix o té els coneixements. L'aprenentatge d'estructures cooperatives mitjançant els contes és una manera de posar en pràctica tècniques per poder cooperar. L'estructura de l'activitat cooperativa fa que els alumnes aprenguin allò que s'ha marcat com a objectiu, però també que cooperar és un contingut que s'ha de posar en pràctica.

<p>“La col·leccionista de paraules”</p> 	<p>Argument <i>Lluna té una afició diferent a les altres. Col·lecciona paraules, paraules dolces, meravelloses, curtes, llargues, simpàtiques....</i></p>	<p>Qualitat estètica i narrativa. Flexible,</p>	<p>Editorial; Cuento de luz</p>
--	---	---	---------------------------------

Objectius generals

1. Respectar els diferents missatges per crear idees noves i creatives.
2. Gaudir de la narració oral respectant la diversitat d'idees que es presenten, les diferents maneres de presentar la informació, etc.
3. Avançar en aprendre a cooperar amb els altres per arribar a desenvolupar un aprenentatge de qualitat
4. Utilitzar la llengua com a instrument de comunicació, de representació d'idees i emocions per establir, de manera democràtica, acords amb el grup de treball.
5. Sentir-se part del grup per a compartir descobertes amb els altres de manera significativa donant suport i confiança als altres tot respectant les seves capacitats i necessitats.
6. Iniciar-se en els usos socials de la lectura i l'escriptura i explorar el seu funcionament en contextos significatius per valorar l'acte de llegir i escriure com a instrument de comunicació, informació i plaer.

Recursos organitzatius:

Les estructures de treball en equip que es plantegen són estructures, cooperatives simples. Per distribuir els equips heterogenis sabem quins infants eres capaços de donar més suports i ajuda als altres. Dividim el grup en quins són més capaços de donar ajuda, els que necessiten més ajuda i la resta que no destaquen ni per una cosa ni per l'altra. Les normes de funcionament i hàbits de l'equip varen sortir dels infants, eren com les normes de la classe, però més específiques per a l'equip.

Recursos materials:

- El llençol, que ens porta els contes ens ajuden a pensar, presentant cada conte com un tresor. El llençol, que és un element motivador, ens amaga un conte entre la seva tela, en aquest cas, *La col·leccionista de paraules*.
- El mobiliari de l'aula és flexible per poder moure les taules i cadires i fer els grups.

- Quadernet de pensar: quadern per enregistrar la conversa dels infants.
- Fitxa d'imatges dels països i paraules plastificades.

Estratègies metodològiques:

- Implicar-se en la construcció del grup entès com a comunitat. Donam diferents oportunitats a preguntes obertes i respostes obertes no d'una única solució, més d'una manera de plantejar una resposta o un dubte.

- Ens disposam en rotllana per parlar i escoltar-nos, són moments d'intimitat integrats dins la quotidianitat, com les petites i grans converses entre l'infant i la mestra, permeten compartir vivències i sentiments. Aquesta expressió de sentiments ajuda a l'infant a sentir-se únic, tot promovent la seva confiança i autoestima. Les estructures de treball cooperatiu que s'empraran per les activitats asseguruen la participació equitativa i la interacció simultània.

Desenvolupament de les activitats:

A) Activitat de motivació / Coneixements previs

A.1. Imagina quina història amaga aquest conte.

En el racó dels contes observam que el llençol màgic amaga un conte nou.

- El llençol ens ha portat un conte nou! – Anirem a veure quin serà?

Abans d'obrir el conte, analitzarem la portada, és a dir, inferir i fer hipòtesis. La finalitat és conèixer les idees prèvies dels alumnes en relació al que ens suggerirà la portada del conte.

- Amb el títol La Col·leccionista de paraules, ens podem imaginar de què va la història? -Qui és la protagonista? –Com col·lecciona paraules?

Utilitzarem l'estructura cooperativa del full giratori:

Un membre de l'equip comença a escriure la pluja d'idees envers en allò que li suggereix la portada del conte, ho escriurà i a continuació passarà al company del costat perquè escrigui / representi què deu ser que amaga el conte, així successivament fins que tots els membres de l'equip han participat en la resolució de la tasca. Mentre un escriu, els altres membres de l'equip han d'ajudar-lo si ho fa bé i corregir-lo si és necessari. Tot l'equip és responsable del que s'ha escrit en el foli

giratori, no sols un de la seva part. Per assegurar la participació de tots els infants cada infant pot escriure amb un color diferent, d'aquesta manera veurem ràpidament qui ha participat.

B) Activitats de desenvolupament (durant el conte)

B.1. Comença un conte: en l'assemblea es conta el conte i la mestra, durant la narració, realitzarà unes preguntes per desenvolupar habilitats del pensament. La mestra de suport / logopeda anirà enregistrant la conversa al quadernet de pensar titulat *Pensam amb contes*.

-Per què diu que viu més amunt de nosaltres? En una torre? Al cel? Potser que ella col·leccioni aquestes paraules? Quines paraules llençarà a la ciutat solitària? Quines paraules llençarà al país on tots es barallaven? Quines paraules llençarà al país on tots els homes, les dones, petits i grans estaven massa ocupats per riure?

C) Activitats de consolidació dels aprenentatges

C.1. Ho hem entès?: Per comprovar que els infants han entès la història escrivim dues preguntes a la pissarra. Les llegirem en veu alta i desenvoluparem l'estructura cooperativa d'1-2-4:

Llistat de preguntes que poden ser contestades per escrit:

1. Què col·leccionava la nina?
2. Com se sent quan ha regalat totes les seves paraules? (aquestes preguntes de comprensió poden anar ampliant-se depenent de la situació evolutiva i els trimestres que es troben els alumnes del grup aula).

Estructura cooperativa 1-2-4 per resoldre la comprensió del conte. En primer lloc, de manera individual, es pensarà la resposta correcta. En segon lloc, de dos en dos, dins el mateix grup, es replantejaran i comentaran les respostes. Per finalitzar, es realitzarà una tercera resposta del grup de 4. Aquesta estructura assegura que tots els membres del grup han de tenir l'oportunitat i la responsabilitat d'expressar el seu punt de vista i després discutir i dialogar amb els altres fins a arribar a un acord grupal. Els alumnes posen en pràctica habilitats dialògiques i de consens, a més a més de crear un producte compartit. Aquest resultat els farà adoptar unes postures valuoses envers el treball en equip.

C.2. Salvarem el món amb paraules: Relacionar les paraules que donaries a cada país. És una activitat d'associació de paraules i els espais (fotografies de països). Cada grup és el responsable de salvar un país amb paraules. D'aquesta manera hi haurà sis països diferents: un país en guerra, un país molt ocupat, un país on tothom està trist, un país on tots estan sols, un país on ningú juga... Les paraules poden ser, entre d'altres: riure, pessigolles, amor, abraçada, amistat, diversió, joc, ballar, cooperació, besos, mirades, etc.

L'estructura que farem servir en aquesta activitat és la de Números iguals. Els membres de l'equip han de decidir quines paraules de la llista han de donar a cada país. Posteriorment, quan ha passat el temps pactat, la mestra dirà un número de l'1 al 4. Cada membre del grup té un nombre assignat, d'aquesta manera, aleatòriament anomenarem un nombre i l'alumne en qüestió serà l'encarregat de dir als altres quina paraula han pactat per al país que ha de salvar el seu grup. D'aquesta manera ens assegurarem que tothom ha participat i ha comprès l'activitat.

C.3. Paraules estimades: Parlam de les emocions i sentiments de la nostra protagonista:

-Com es sent ella quan perd totes les seves paraules? Vosaltres hauríeu repartit totes les paraules arreu del món? Hauríeu guardat alguna paraula? Quina?

Escrivim les paraules que ens hauríem guardat nosaltres. Cada infant ha escrit la paraula que més li agrada. Cada infant triarà una o més paraules. I les escriurà.

C.4. Col·leccionam paraules estimades

-Què fem amb les paraules que ens agraden tant?

Cada integrant del grup ha de pensar on guardarem aquestes paraules que ens agraden tant. Entre tot el nostre grup hem de pensar un lloc adient per col·leccionar paraules, paraules dolces, meravelloses, curtes, llargues, simpàtiques, divertides, amables...

Utilitzarem l'estructura del llapis enmig: entre tots decidim però no podem escriure la solució, fins que cada infant, al seu quadern, escriu on guardaria les paraules. Hem de ser capaços d'escoltar i escriure després. Per fer aquesta activitat el llapis es col·locarà dins el pot.

C.5. El nostre racó de les paraules empotat. Organitzarem les paraules. Cada

grup tendrà el seu pot, capsa o el que hagi decidit per guardar les paraules. Aquest racó serà un nou racó on els infants podran anar a jugar a l'hora dels racons. Per poder escriure paraules i guardar-les dins el seu pot. Els pots han d'estar en una altura adient. Hi haurà una taula amb fulls, llapis de colors, tisores per retallar i paraules de revistes que, per ventura, volen emprar. Llavors, regalarem paraules. Una vegada que els infants han descobert el poder de les paraules quan tenim por, estem tristos, ens hem enfadat, o hem de resoldre algun conflicte. Pot ser vulguem emprar les paraules com la protagonista de la nostra història. De manera rutinària habitual podran anar al racó per expressar el que sentim i compartir-ho per establir una solució.

4.4. PROPOSTA 3 : ESPIGOLAM EMOCIONS

Justificació

La proposta didàctica que es du a terme són activitats especialitzades en educació emocional. Hi ha diferents fases per l'educació emocional explicades per Bisquerra (2012). En concret, ens trobem en la segona dimensió: la regulació emocional; que inclou la capacitat d'anomenar les emocions de manera adequada i posar en marxa estratègies per trobar solucions a conflictes, a més d'autogenerar emocions positives per desenvolupar la resiliència. Cal dir que donam per superada la primera fase: el reconeixement de les emocions. Aquesta proposta té l'objectiu de prevenir i intervenir en situacions de desigualtat social i emocional. Actualment, hi ha necessitat de donar resposta a infants amb trastorns emocionals greus derivats de mancances afectives, pors, morts, vivència de situacions violentes, et. En aquest sentit Palou (2004) mostra com és necessari oferir a l'infant estratègies, habilitats i moments de qualitat que li aportin confiança i l'encoratgin a evolucionar en els processos de pèrdua, de situacions de por, de ràbia o de solitud afectiva mitjançant la narració. La **intel·ligència emocional** és definida de la mà de Salovey i Mayer (1999) com "una part de la intel·ligència social que inclou la capacitat de controlar les nostres emocions i les dels demés, discriminar entre elles i utilitzar aquesta informació per guiar el nostre pensament i el nostre comportament". Així, creiem que el nostre paper com a mestres és oferir estratègies als infants per reconèixer i regular aquestes emocions perquè realitzin un desenvolupament integral i holístic.

Objectius

1. Avançar en el descobriment de la importància de les emocions i els sentiments a la nostra vida diària mitjançant la visualització d'obres d'art, la música i les diferents obres teatrals.
2. Aprofundir en el reconeixement i l'expressió de situacions en què es visquin emocions d'alegria, tristor, por, amor, calma, ràbia desenvolupant empatia i actitud positiva envers el que els altres senten i necessiten

3. Proposar solucions per ajudar a gestionar emocions de personatges de contes.
4. Posar en pràctica l'habilitat per resoldre conflictes mitjançant la tècnica de “taula orella boca i mà “ i tècnica de la tortuga.
5. Iniciar-se en la competència per autogenerar emocions positives i augmentar la seva pròpia autoestima i autoconcepte.
6. Reflexionar sobre temàtiques socials, d'exclusió i de vulnerabilitat.

Desenvolupament de les activitats

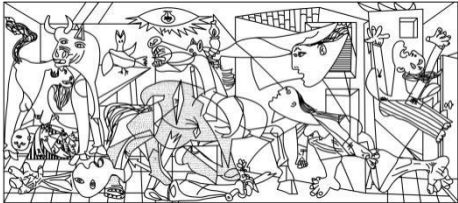
POR			
Materials:		Obra d'art, endevinalla plastificada, capsa i elements (spray recepta, objectes i contes)pictograma ARASAAC	
Temps		OCTUBRE (2 sessions per setmana)	Estratègies Metodològiques
“Activitat de coneixements previs i motivació“	SESSIÓ 1 <i>Endevina l'emoció i obra d'art</i>	<p><u>Endevinalla i Art</u></p> <p><i>Quan comences a tremolar, a tenir pensaments estranys. no pots avançar. et fas petit i t'arrossegues com un cuc</i></p> <p>*(pista que enllaça amb l'obra)</p> <p>Presenta'm l'obra “El Grito” de Munch. visualitzada a la pantalla digital.</p> <p>-Com es sent, perquè l'autor ha pintat aquesta figura, quins colors hi ha? De què s'espanta? De què Té por ?</p>	<p>-conversa, espai de diàleg, interacció</p> <p>-Agrupaments: en gran grup, la mestra guia la seva narració.</p> <p>- Metacognició i representació plàstica i escrita de la seva por</p>
			<ul style="list-style-type: none"> • Gran grup • Individual (fitxa)

<p>“Activitat de desenvolupament”</p>	<p>SESSIÓ 2 i 3</p> <p><i>Conte i emocionari</i></p>	<p>Activitat 1. Narració De que té por el ratolí ? El ratolí te tot tipus de pors , és un llibre genial per desenvolupar la diversitats de pors i l’absurd de totes elles.</p> <p>A partir del conte posem en comú les nostres pors. (´de manera lliure qui vulgui expressar-ho).</p>	
		<p>Activitat 2: I nosaltres de que tenim por?</p> <p>demanar a casa als famílies de que tenen por? Feina compartida a casa representar o portar amb una imatge, objecte real, allò que els hi fa por.</p>	
<p>“Activitat de síntesi i comunicació”</p> <p>“Activitat final “</p>	<p>SESSIÓ 4 5 i 6</p> <p><i>Maneres per Combatre la por</i></p>	<p>Disseny d’etiquetes</p> <p>Spray relacionat amb la por etiquetes: spray- atimonstres</p> <p>Paradeta de les nostres sprays</p>	<p>Dins la capsa</p> <p>Recepta:</p> <p>Mig quilo de llàgrimes de fantasma. Pregunta a la teva àvia si en coneix algun fantasma.</p> <p>Cantar en veu alta. A la por li fan ràbia les cançons</p>
		<p>Contes: Maria no té por ;la bruixa Brunilda, la nana Bunilda menja malsons, El Dràcula Ladisla</p>	

RÀBIA		
Materials:	Endevinalla, Ordinador, obra Goya, pictogrames sentiments	
Objectius	<i>objectiu 1 i 3</i>	
Temporalització	GENER (en tornar de vacances)	Estratègies metodològiques
“Ac tivistat de con eixe me nts pre vis i mot ivac ió“	SESSIÓ 1 <i>Endevina l'emoció</i> <i>El balancín (Goya)</i>	Presentació endevinalla i obra d'art <i>Es quan t'enfades tant ... que et bull la sang i t'entren ganas de cridar. No et deixa pensar i duis coses que val mes esborrar.</i> Aquest nin que plora podria fer alguna cosa per aprofitar el temps. Quants de nins hi ha ? podria anar a jugar amb altres infants? Podria esperar el seu torn? Presenta'm l'obra de Goya Ens adona'm que la ràbia no ens serveix de res
		Presentació endevinalla i obra d'art Presenta'm l'obra visualitzada l'aula de pantalla digital. -Com es sent, el nin que plora ? I els altres? Està enfadat? Petit grup: 3 persones dibuixen decoren paper dn3 imatges per posar a l'espatlla de la cadira: boca, l'altre cadira i l'altre orella Gran grup: visualització tècnica de la tortuga -Metacognició i representació plàstica i escrita de la seva ràbia <ul style="list-style-type: none"> • Gran grup (narració i posada en comú) • Individual (fitxa) Gran grup: posada en comú normes Petit grup: treball en equip 3 persones elaboració de normes

<p>“Activitat de desenvolupament”</p>	<p>SESSIÓ 2 3 4</p> <p>Conte i Emocionari</p>	<p><u>Activitat 1: El conte “Quina rebequeria”</u></p> <p>Durant la narració del conte es farà a terme un feedback entre alumnat i mestre, a partir de preguntes que despertin habilitats del pensament i raonament per emfatitzar amb aquests valors que en duen a la reflexió sobre la importància de la Pau a la capsa per eliminar la ràbia.</p> <p><u>Activitat.2: Jo m’enfado quan...</u></p> <p>Què podem fer quan ens enfada’m amb el nostres companys?</p> <p><u>Activitat 1. Tècnica “cadira boca i orella”</u></p> <p>Aprofita’m una situació d’aula: conflicte. –</p> <p>1. Creació del racó</p> <p>Es col·loquen dues cadires i cada una té una funció es diferencien amb un dibuix aferrat a la espatlla, una boca, una orella. El racó l’han de crear els infant i la mestra per prendre consciència del espai</p> <p>Funcionament del racó:</p> <p>1r: Els alumnes han de posar en pràctica la tècnica de la tortuga</p> <p>2n representar mitjançant el dibuixar la situació el que ha passat</p> <p>3r firmar l’acord el quadern de resolució de conflictes</p> <p><u>Activitat 2. Elaboració de Normes</u></p> <p>En gran grup- posem en comú que cal per estar tranquils i fer una bona feina? A mesura que van sorgint les idees Farem petits grups. Cada grup representarà una emoció amb el cos (farem una foto) i</p>	
---------------------------------------	--	---	--

	<p>hauran d'escriure i dibuixar l'acció de la norma.</p> <p>Algunes de les normes que podrien sortir:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Fer silenci 2. Mantenir neta i ordenada la classe 3. Aixecar la mà abans de parlar 4. Tenir cura del material <p>Respectar i estimar als companys/es i el mestra</p>	
	LA NOSTRA PAU	
Material:	Contes i quadre	
Temporalització	GENER La setmana de la Pau 5 dies	
<p>Activitat de motivació.</p> <p>Presentació</p> <p>Ens troba'm un misteri i Imagina la meitat del quadre</p>	<p>Descobriments del quadre fins la meitat.</p> <p>Diàleg filosòfic. “Què veiem? Quins elements trobem? Quines expressions? Quins colors? Què ens transmet?” són algunes de les preguntes que pot formular.</p> <p>S’ha d’aclarir que la mestra actua només guia.</p> <p>Quan s’hagi descobert la meitat de la obra, se’ls repartirà als infants, per parelles, la mateixa reproducció però en dinA3 . Hauran de crear la part desconeguda de l’obra de manera lliure.</p>	<p>En grup gran, els infants arriben a l’aula i es troben una de les parets completament tapada d’un costat a l’altre amb una tela de color negre, deixant ocult el que hi ha darrere.</p> <p>Darrere, prèviament mestra tutora i el suport, hi ha una reproducció a grandària real del “Guernica”.</p> <p>Asseguts en rotllana, aventurem que pot haver darrere la tela negra. Fem hipòtesis, comencen a filosofar. Es tracta de deixar que les idees dels infants flueixin i és motiu per la descoberta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activitat individual amb llapis i retolador sense acolorir. <p>Prèviament en gran grup em dialogat que hi pot haver a l’altra part del quadre.</p>

<p>Activitat de desenvolupament</p> <p>Descobrim l'obra completa i posa'm títol</p>	<p>1.El següent pas és descobrir la totalitat del quadre. És una obra que pels seus elements pot impressionar, així que s'obrirà de nou el debat i les hipòtesis a través de l'observació i el pensament reflexiu. Algunes preguntes podien ser: "veiem emoció? Quins sentiments ens produeix? Què sembla voler dir aquesta obra?"</p> <p>Visualització de l'obra de Picasso "guernica" en imatges 3D http://www.zappinternet.com/video/rovLgiYhuK/Exploración+del+Guernica+en+3D</p>	<p>Quina situació ens podem imaginar?". En aquest punt juga un paper important l'aspecte emocional. El visualitzarem sencer, per això , es proposarà jugar a crear títols per a aquesta obra tenint en compte el que ens transmet tant a nivell visual com a nivell emocional, i els podrem escriure com a conjunt d'idees.</p> <p>podem posar En parelles de dos escriuran el títol</p>
<p>Que ens fan sentir els colors ?</p>	<p>Aquesta obra està composta únicament pels colors blanc, negre i gris, seria diferent si fos de colors? Per comprovar-ho, els infants es col·locaran en 6 grups de 4 infants cada un, i de forma cooperativa cada grup donarà color de forma lliure a una de les quatre porcions en que havíem dividit el quadre al començament.</p>	<p>Una vegada acolorides totes les parts, es farà la composició del quadre a color. Es compartiran les noves sensacions del quadre en gran grup, tornant al diàleg reflexiu</p>

<p>Narració del "Guernica"</p>	<p>D'aquesta manera els infants han descobert el títol original i l'autor de l'obra, i els oferirà la possibilitat de cercar per Internet a casa amb les famílies i de seguir aquest àlbum il·lustrat de l'editorial Kalalandra.</p>	
<p>Reinterpretam el <i>Guernica</i></p>	<p>Nova composició del Guernica</p>	<p>Amb un retroprojector el vàrem fer en gran i vàrem fer canvis en el muntatge. així el cavall el vàrem posar dins una tanca, l'home de genolls davall un balcó amb una dona que sortia... com una princesa. i varen canviar els colors, els varen pintar de colorins que ells volien (temperes)</p>
<p>Activitat de síntesi i comunicació Exposició</p>	<p>Penjarem el Nostre "Guernica" enorme al passadís de l'escola</p>	<p>Cada classe farà una recomposició d'una part de l'obra la guernica damunt paper continu, (en parelles)</p>
<p>Activitat Final</p> <p>Entre tota l'escola ens aprenem la lletra de la cançó</p>	<p>Cançó "Festa de la Pau" <i>"Festa de la Pau"</i> de Damaris Gelabert. (veure annex fitxa cançó)</p> <p>Cançó: <i>John Lenon</i> "imagin"</p>	<p>En rotllana, presenteu l'audició de l'emotiva cançó</p> <p>Treballem la lletra per estrofes, fent que els nens i les nenes reflexionin sobre el seu sentit:</p> <ul style="list-style-type: none"> . Per què vol tenir la màgia d'un mag? . Per què de les bales vol fer-ne flors, dels fusells trombons i fagots? . Quins són els trons que vol convertir en poemes d'amor?, etc. <p>reciclat, diari, punta colors, etc.</p>

ESTIMACIÓ /AMOR		
<u>Material</u>	Obres d'art, contes, miralls, paper, llapis, colors, pintures...	
<u>Temps</u>	FEBRER	Estratègies metodològiques
<p>“Act ivita t de con eixe men ts prev is i moti vaci ó”</p>	<p>SESSIÓ 1 Activitat de motivació i coneixement s previs Endevina l'Art</p>	<p><u>Endevina l'emoció</u></p> <p><i>L'amor està molt a prop i a vegades es torna invisible, pot ser duguis amor a lesbutxaques i dins els mitjons. Te fa ganesregalar somriures i petonets, i te surten totsels colorets.</i></p> <p>Presenta'm les diferents obres .Les trobaran penjades en el racó de engronsa de l'art</p> <p>Què hi veis ?Què senten aquest personatges? S'estimen ?</p>
		<p>Preguntes i respostes: diàleg</p> <p><u>Agrupament:</u> Aquesta activitat és fa en gran grup, la mestra guia la seva narració.</p>

<p>“Act ivita t de des env olup ame nt”</p>	<p>SESSIÓ 2 I 3</p>	<p>Activitat 1: Narració del Conte “YO VOY CONMIGO” amb la capsa de les persones genials. Dins la capsa hi ha un mirall</p> <p>Activitat 2 Que ens agrada de nosaltres mateixos. Representació del que som el que veus fent alguna cosa que et fa especial amb ajuda dels pictogrames (que descriu característiques personals i físiques)</p>	<p><u>Estratègia:</u> habilitat del pensament, conte Element del mirall i la capsa</p>
			<p><u>Material:</u> conte, capsa i dintre mirall</p>
	<p>SESSIÓ 4</p>	<p>Joc del Autoretrat: ens dibuixem a nosaltres mateixos i després endevinem qui és qui amb l'ajuda del vocabulari: descripció física i</p>	<p><u>Activitat de realitzar un autoretrat:</u> individual</p>
<p>SESSIÓ 5</p>	<p>Contes que mostren diferents maneres d'estimar. Convidarem a qui estima'm a que ens contin un conte , puguin participar d'aquesta narració</p>	<p><u>Estratègia:</u> narració contes amb participació de la famílies. La família pot participar d'aquesta narració, els contes on prèviament han vingut a cercar la maleta viatgera dels contes d'amor. Nosaltres proposarem si volen una sessió formativa, orientativa per narrar contes. D'aquesta manera donam i compartirem estratègies per narrar històries Taller de conta contes Escola de mares i</p>	

			<p>pares*Preparació dels diferents contes amb els familiars</p>
			<p><u>Material:</u> contes</p>
<p>“Act ivita t de sín esi i com unic ació ”</p>	<p>SESSIÓ 6 i 7</p>	<p>Dins la capsa de l'amor i l'estima tendrem;</p> <ul style="list-style-type: none"> -Contes que parlen de com estimar bé i elements com un , mirall <p>Recepta per l'amor:</p> <p><i>Berenar un entrapà d'abraçades (lloguet)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Practicar amb un mirall - Posar corets arreu del món <p>Tiquets i vales per donar abraçades</p>	<p><u>Estratègia:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -Activitat: acordar que hi posam dintre: diàleg, grup-aula -Activitat recepta de l'amor: Escriure paraules dolces, fer corets, en parelles <p><u>Material:</u> capsa, contes, paper cartolina, etc</p>

4.5. PROPOSTA 4 : DE LA MORT AL DOL

Justificació:

La mort s'ha convertit en un tema tabú en la societat, ens espanta, aquest tapament de la veritat ens fa menys preparats i valents per assumir la vida, però la vida i la mort van lligats. Amb aquesta proposta volem preveure situacions de dol traumàtiques acompanyant els infants en el desenvolupament emocional personal i social. Volem oferir estratègies, habilitats i moments que li aportin confiança i l'encoratgin per evolucionar en els processos del dol. Un dol sà ens durà a un creixement intern positiu. Tots i totes vivim dols Palol (2013). Els infants de la nostra escola viuen experiències de pèrdua des de que neixen: la xupa, el canvi de país de naixement, canvi de casa, pèrdua dels padrins, etc., i fins i tot els amics de la classe que no hi són i han partit al seu país d'origen.

Objectius:

1. Avançar en l'expressió oral de diferents emocions que ens transmeten els contes, l'obra d'art d'en Picasso i la cançó.
2. Descobrir i usar estratègies per sentir-nos millor: com el dibuix i l'escriptura, l'escolta de música, els estirament i les postures de ioga...
3. Usar la paciència i la calma com un valor necessari per dur a terme activitats de la nostra vida i entendre que la immediatesa no es sempre possible .
4. Valorar els records com una estratègia a la qual podem recórrer per sentir-nos millor.
5. Aprendre a asserenar el cos, la ment i les emocions i reconèixer els efectes positius que pot tenir.
6. Gaudir dels coneixements i aprenentatges de la gent major que col·labora en la realització dels panellets com un dolç tradicional de les nostres illes.
7. Demostrar respecte envers l'expressió d'emocions, pensaments o idees del companys

Metodologia:

Treball per tallers: es proposen una sèrie de tallers (*Taller obra d'art, Taller de Música i pintar, Taller Conte, Taller de records, Taller de cuina, Taller de mandales, Taller de massatge per parelles, Taller de ioga i relaxació*) en els quals, de forma experiencial, l'alumnat descobreix estratègies i tècniques per posar en pràctica la resiliència davant el dol. Els tallers s'organitzen en diferents agrupaments flexibles i heterogenis i això afavoreix les relacions entre iguals i s'enriqueix l'aprenentatge. Els tallers fomenten el diàleg, la reflexió i l'experimentació. Allà on hi ha pensament hi ha fets i les habilitats dels pensaments són significatives i propers, realistes. L'alumnat és el protagonista del procés d'aprenentatge i el docent és el seu guia. Es promou un aprenentatge significatiu, funcional i proper a l'infant, proper a la seva realitat, per això es tenen en compte els coneixements previs.

L'organització del temps:

Aquesta unitat didàctica està pensada per als primers mesos del curs (octubre / novembre). Pensam que és un bon moment perquè són els mesos en què els ritus funeraris són presents, a més a més de la nit de les ànimes o la festa importada de Halloween. D'aquesta manera atenem el criteri de flexibilitat dels horaris, ja que es treballa de forma interdisciplinària i, per tant, es tracten aspectes de les diferents àrees.

Un possible horari podria ser: els tallers seran cada divendres a primera hora 09:30h, durant el mes d'octubre i de novembre; 1 hora i mitja per taller. De 09:00h-09:30h es reb l'alumnat a l'assemblea i s'explica com s'organitzaran els diferents tallers, l'agrupament, el temps i l'espai.

Es realitzaran vuit tallers: un taller cada divendres. A cada taller hi haurà 12/13 nins i nines. El grup de 12 nins ja es coneixen, són companys d'aula de nivell; 8 són d'infantil i altres 8 de primària de diferent classe. S'organitzarà en grups heterogenis, per respectar els diferents ritmes d'aprenentatge. Aquesta manera de dividir els grups fomenta el pas d'infantil a primària. A més a més, els infants es començaran a conèixer i a establir vincles socials que serà molt positiu per quan hagin de realitzar l'obra de teatre de manera conjunta.

L'organització de l'espai:

Es farà ús de diferents espais de centre per a cada taller: la cuina, aula de multi usos, aula de psicomotricitat, aula de música, les dues aules de 5 anys i les dues aules de 1r de primària. Tots aquests espais es prepararan amb antelació, per tal de poder dur a terme els diferents tallers (disponibilitat de materials, adequació). A més, cada espai està senyalitzat amb un pictograma que el descriu per promoure autonomia i confiança en tot l'alumnat. D'altra banda, cada mestra de cada taller prepararà diferents imatges i pictogrames com a suport augmentatiu de la comunicació a l'hora d'explicar la dinàmica del taller.

Situació dels tallers dins l'horari:

A principi de curs, el nostre centre ha decidit realitzar unes activitats per treballar la pedagogia de la mort. Treballarem de manera interdisciplinària continguts de totes les àrees que estableix el nostre currículum. Els avis, padrines i padrins participen en la realització de dues activitats, una és un Taller de cuina. Cada activitat tindrà tres parts:

- Presentació del taller.
- Realització del taller.
- Avaluació col·lectiva i individual

Recursos materials: en aquesta unitat didàctica es contempla l'ús de diferents recursos materials:

- Materials fungibles: paper DN-A3 aquareles, cartes de ioga, ingredients taller panallets; mandales
- Materials no fungibles: pinzells, quadernet IKEA diferents imatges ; obra d'art, endividinalles, mapa, insignies, conte *El buit*, música, 7 cavallets d'art.
- Materials TIC: com per exemple la pissarra digital.
- Materials aportats per els padrins: objectes, estris, fotografies, recepta.
- Materials aportats per l'alumnat: records
- Materials aportats pel centre: com per exemple la càmera digital per enregistrar.

Recursos humans:

-El propi alumnat: que tindrà la funció de ser l'autèntic protagonista del procés d'ensenyament-aprenentatge, mitjançant la participació activa en els diferents tallers que proposam.

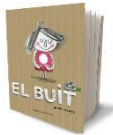
-Les famílies/ padrins: que col·laboraran en els diferents tallers aportant el seus records, vivències, experiències i els seus propis coneixements.

-Els tutors/es de grup: que tendran la funció de programar i intervenir en els diferents tallers, conjuntament amb la resta de tutors/es. Aules per a la seva realització i dur a terme l'organització necessària per fer-ho. A més a més, hauran de supervisar el funcionament de l'activitat i prestar la seva ajuda quan sigui necessari. Mestra PT, mestra suport +1 , especialista de música, educació física per la salut i especialista d'anglès.

-El paper de la mestra: sempre hem de dir la veritat, hem d'escoltar l'infant. L'infant és qui ens dona el camí per veure el que necessita a cada moment . El dol es mou i evoluciona. És com les ones de la mar, és un procés dinàmic. Un dol sà té fases diferents: ira, negociació, depressió, acceptació (reconeixement de la realitat), etc. Les nostres respostes han de ser directes i naturals i sinceres. Es tracta de dir la veritat amb delicadesa, però dir la veritat.

Desenvolupament de les activitats

De manera més específica presentam el taller de contes.

TALLER CONTE	<p style="text-align: center;"><u>Un conte per l'ànima</u></p> <p><u>PRESENTACIÓ DE LA DINÀMICA (10')</u></p> <p>Ens presentam i explicam la dinàmica; el ritual per escoltar un conte² (tenim en compte que a nivell de centre, a infantil i a primer cicle, tenen la rutina d'aula d'escoltar conte)</p> <p>1. Narració del conte. <i>narram el conte</i></p> <p><i>Portada:</i>- Quin és el títol?, Què hi ha? Què li deu passar?</p> <p><i>Durant el conte:</i> fem preguntes feedback amb l'alumnat; algú li ha passat el mateix que a la protagonista del conte "El buit" ens explica la manera de passar el dol el que podem fer i afrontar la situació de dolor i de pena.</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around;"></div> <p><u>ACTIVITAT DE DESENVOLUPAMENT</u></p> <p>2. Dibuix representació del conte (50') <u>Representar gràficament</u> la part del conte que més ens hagi agradat. Ho dibuixarem a un foli D A-3 <u>Dibuixar-nos a nosaltres</u> amb un tap. Repartirem la fotografia corresponent de cada un /una i a partir d'aquí, es dibuixaran la resta del cos amb un forat a la panxa, amb ajuda d'un punxó.</p> <p>3. Capses: capsa de contes del dol i capsa dels taps <u>Capsa dels taps:</u> poden jugar i experimentar de manera lliure la diferent mesura dels taps i com aquests encaixen als buits del cartró. <u>Capsa dels contes:</u> de manera lliure poden mirar els diferents contes que parlen del dol.</p>
-------------------------	---

4.6.LA BIBLIOTECA, UNA DINÀMICA SOCIAL I EDUCATIVA

La biblioteca convida a certes accions i condiciona un tipus determinat de relació i intercanvi que representa un element viu. Aquest espai promou el desenvolupament de pràctiques inclusives i convidarà a la participació de les famílies i la comunitat. La biblioteca no és un element decoratiu sinó que és un focus d'activitats, d'experiències i trobades per a tota la comunitat educativa. És un instrument al servei del poble i de l'entorn. La biblioteca viva és una dinàmica educativa i social per obrir portes a l'entorn Carnosa (2008).

Actualment, la diversitat cultural en la nostra societat és molt alta. Hi ha molts prejudicis envers les famílies dels nostres infants i la relació és distant. Les perspectives d'aquestes famílies no són altes ni afavoridores d'un clima de confiança. A més, les que tenen més risc d'exclusió no reben un tractament acurat que doni resposta a les seves necessitats. A les nostres escoles hi ha una manca de relació entre la família i l'escola i sol ser distant i puntual així ens explica Collet i Tord (2012) . Amb la programació d'activitats obertes i flexibles podem establir aquestes pautes comunes on la famílies han de descobrir què fa el seu fill o filla a l'escola, quina relació té amb els companys i amb els mestres, les actituds que té, les habilitats o estratègies de socialització, etc. La participació de les famílies és esporàdica, de tant en tant, no és contínua ni sistemàtica.

De més a més, l'estructura familiar ha canviat al llarg del temps i trobam una variada tipologia de famílies: monoparentals, homosexuals, amb molts de membres, amb pocs membres, etc. Segon Sánchez, (2015) la biblioteca pot ser un espai comunitari de trobada i transformació social on es faci visible aquesta diversitat humana. El treball en xarxa suposa una acció en conjunt en què tots duem a terme una coresponsabilitat. L'escola, la família i l'entorn han de tenir una confiança per assolir la cohesió del grup.

L'activitat d'escoltar contes deixa empremta per a la resta de la vida i surt de manera natural de les aules per endinsar-se a la llar familiar. La participació activa de les famílies a l'escola és un deure i un dret, és un factor fonamental en la concepció d'una pedagogia democràtica i ecològica.

En aquesta línia, Bolívar(2006) explica la importància de crear àmbits de participació familiar en les diferents situacions d'aprenentatge d'aula i de centre.

La família i l'escola són els grups de més importància per a l'infant. Compartim amb les famílies un projecte comú: l'educació dels seus fills i filles. Obrir les portes de la biblioteca quan es conten històries per deixar entrar les famílies és un moment idoni perquè les famílies desenvolupin una comprensió, expressió i una comunicació fluida amb l'entorn que l'envolta. Perquè les famílies puguin participar de les pràctiques inclusives les hem de conèixer prèviament i les hem d'acceptar per dur a terme un intercanvi d'informació rellevant i sensible. Aleshores, si tenim en compte la participació de la família, ajudarem a promoure una educació de qualitat, equitat i igualtat. Per la inclusió, la col·laboració amb tota la comunitat educativa és vital. Aquesta col·laboració crearà una comunitat segura, acollidora, col·laboradora i estimulante, en la qual cadascú és valorat i acceptat, treballant de manera cooperativa en xarxa en què tots els recursos hi són presents: la família, l'entorn, les xarxes socials, culturals, sanitàries, judicials i l'escola. Tots els agents educatius tenen en comú, i a les seves mans, un mateix objectiu: educar i formar ciutadans (De León, 2011).

L'entorn s'ha de sentir participat i ha de sentir que la biblioteca és un espai de tots. Per això cada semestre, un cicle i un equip de famílies i persones de la comunitat seran les responsables de la biblioteca del centre. Vetllaran per l'organització correcta i el bon funcionament. Pot anomenar-se un equip de biblioteca format per l'alumnat voluntari seleccionat per la comissió coordinadora del pla de foment de la lectura amb uns criteris establerts prèviament per la comissió mateixa. S'establirà un horari d'atenció i d'ús, així com de funcionament del servei de préstec perquè cada grup-aula pugui participar-hi com a mínim una vegada a la setmana.

Establir un horari dóna veracitat a les propostes.

Les funcions de la biblioteca poden ser les que nosaltres desitjam o necessitam, tot i així han de garantir unes funcions concretes: posar l'infant en contacte amb el llibre, crear l'hàbit de mirar i llegir a través de les imatges. Crear hàbits de responsabilitat social, de silenci, de respecte al material, d'ordre i d'aprendre a compartir. Ha de ser un centre de recursos per organitzar activitats que permeti la participació de tothom Carnosa (2008).

En base a la nostra experiència podem organitzar la biblioteca en diferents zones i racons per diversificar la participació:

1. Racó de tranquil·litat, on hi predominarà el silenci. Es decorarà amb coixins, sofàs, cortines, cartells (dites) com a recurs motivador de la lectura, cartells amb imatges de poesia, contes de fantasia, còmics, etc. Aquest espai pot ser creat amb l'ajuda de tot l'alumnat del centre, on cada grup pot decorar i proposar idees per la seva decoració i organització.
2. Racó de treball amb taules i cadires per treballar en grup recerques bibliogràfiques per l'aprenentatge i estudi.
3. Racó per a compartir idees i experiències: per exemple per contar contes, crítiques literàries, narració de poemes.
4. Racó d'ordinador: permet la participació d'alumnat amb necessitat de comunicació alternativa i augmentativa. Possibilita la creació de contes a partir de la pàgina web: *Una mà de contes*³ i exercicis d'endevinalles: www.contes.cat⁴.
5. Racó de recomanacions de llibres. Hi haurà un plafó amb fitxes on puguin escriure els diferents llibres i autors per recomanar.

³Recurs multimèdia Una mà de contes: <http://www.super3.cat/unamadecontes/inici/escull>

⁴Recurs multimèdia per interactuar amb exercicis d'endevinalles: www.contes.cat.

Per crear la biblioteca s'ha de tenir en compte:

- A qui va dirigit, els seus interessos i necessitats, la seva manera
- Eliminació de barreres d'aprenentatge físiques i de participació
- Garantir la participació de tothom, espais diversos.
- Llibres col·locats en prestatgeries a l'abast dels infants per fomentar la seva autonomia de ben petits
- Servei de préstec, amb ordre i qualitat amb uns referents estètics
- Eliminar llibres que impliquin algun tipus de discriminació, és a dir, ser conscient de cada llibre que posa a la biblioteca.
- Els llibres que hi ha a la biblioteca han d'oferir formats per ser manejats, resistents a l'ús d'unes mans inexpertes i maldestres, procurant que estiguin confeccionats en material dur i enquadernació sòlida. Els àlbums que oferirem han de tenir una diversitat temàtica però hem de tenir ben present la importància dels àlbums on hi predomina el dibuix sobre el text, el traç serà senzill, concís, sense molts de detalls perquè els infants de manera autònoma puguin compartir i gaudir del coneixement que hi ha dins.

Els llibres que hi ha a la biblioteca han d'oferir formats per ser manejats, resistents a l'ús d'unes mans inexpertes i maldestres, procurant que estiguin confeccionats en material dur i enquadernació sòlida. Els àlbums que oferirem han de tenir una diversitat temàtica però hem de tenir ben present la importància dels àlbums on hi predomina el dibuix sobre el text, el traç serà senzill, concís, sense molts de detalls perquè els infants de manera autònoma puguin compartir i gaudir del coneixement que hi ha dins.

Quan obrim la biblioteca hem d'ensenyar com habitar dins aquest espai, realitzar una acurada selecció dels llibres i donar-los un ús correcte. La biblioteca serà una font ordenada de coneixements, no pot oferir llibres romputs, obsolets i que fomentin l'exclusió. Els contes han de tenir un espai definit, el llibre estimadíssim el disposarem en un lloc privilegiat, les novetats han d'ocupar un lloc visible, els llibres que es puguin manipular a l'abast dels més petits... Les famílies han d'aprendre a

compartir aquests moments i valorar els llibres, per això la biblioteca també pot contemplar aquest caràcter formatiu i lúdic. Els resultats de moltes investigacions al llarg del temps demostren la importància que tenen les narracions en el món familiar, el món interior de l'individu i el món imaginari per al lector incipient.

Alguns dels **objectius** de la biblioteca del centre poden ser aquests:

- Fomentar el goig i la motivació per la lectura compartida.
- Dinamitzar la lectura i la narració com una activitat lúdica.
- Adquirir un bagatge literari ric que ens ajudi a desenvolupar habilitats i pensaments democràtics.
- Generar dinàmiques d'intercomunicació i cohesió social.

De manera més específica hem experimentat diferents propostes inclusives per dur a terme dins la biblioteca com a espai per la dinàmica social i educativa de l'entorn ;

- **Llibres amb té:** els infants amb les famílies han de llegir uns llibres un determinat temps concret i posteriorment hauran de compartir la seva opinió, el seu parer... Les agrupacions poden anar canviant i això permet diferents agrupacions amb altres persones de l'entorn que hi vulguin participar: el metge del barri, treballadores social, personal del centre no docent...

- **Regala un llibre:** consideram que els infants tenen pocs llibres a casa, per això volem conscienciar l'entorn i el propi alumnat amb la importància de regalar llibres. Aquesta activitat es durà a terme una setmanes abans de Nadal i de Pasqua a la biblioteca del centre on el responsables de la comissió de biblioteca, juntament amb altres membres de la comunitat educativa, tindran l'oportunitat de conèixer contes educatius rics amb aprenentatges.

- **A l'esbarjo em relaxo amb un llibre :** a l'hora del pati estarà oberta la biblioteca del centre perquè l'alumnat pugui gaudir de la lectura i l'entengui com una activitat d'esbarjo i goig. A la biblioteca, hi haurà un docent i dos encarregats (dos

alumnes) per controlar l'ús dels materials. Aquests encarregats seran assignats pel tutor/a corresponent de cada aula. A més a més, un dia de la setmana els alumnes podran gaudir de la lectura a l'aire lliure, és a dir en un racó preparat del pati. Els espais i ambients des d'una vessant de gènere. Tal com enregistra Subirats (1999) les diferents maneres de moure's dels nins i de les nines als espais de les escoles. Explica que ells corren, cridant sense motiu, s'aixequen de la taula sense anar a un lloc específic. Al pati ells acaparen els equipaments més desitjats: tobogans, barres, etc. Els nins dominen l'espai físic i sonor. En canvi, elles es mouen per dirigir-se a un lloc concret, no criden sense motiu, en definitiva, elles tenen un paper secundari. Per atendre la diversitat hem de permetre un espai que fomenti la igualtat. L'ambient i l'espai dels contes ha de permetre oferir llocs a tothom, des d'una perspectiva d'igualtat de gènere imprescindible per a tots. Aquest espai garantirà un racó per a totes i tots. Adequar un espai com la biblioteca per gaudir del temps lliure sense necessitat de jugar a futbol garanteix, des d'un perspectiva inclusiva, les diferents maneres d'oci. Si l'educador programa i prepara una sèrie d'activitats i materials envers els contes afavorirà la inclusió social. Aquest espai tranquil, acurat, amable, afavoridor per relacionar-se amb titelles dels contes, amb estores i amb una bona qualitat de contes per treballar la inclusió i amb la inclusió.

- **L'hora del conte:** a infantil, a primer i segon cicle cada setmana es contarà un conte a l'aula. Sembla que als més grans no els hi hem de narrar, quan és una funció vital per al seu aprenentatge.

- **Tauler de recomanacions de lectura:** a la biblioteca de centre hi haurà una fitxa perquè els alumnes del centre puguin escriure les recomanacions dels llibres.

- **Convidar escriptores i il·lustradores:** aquesta és una manera més de connectar l'escola amb l'exterior i de viure en comunitat
Per tot plegat, hem d'aconseguir que la biblioteca sigui un espai emocionant i motivador per petits i grans per anar a construir un món millor

5 CONCLUSIONS I PERSPECTIVES DE FUTUR

Per recopilar tot el mostrat en aquest treball presentarem en forma d'enumeració les nostres conclusions que remarquen la importància de dur a terme propostes inclusives amb el recurs del conte.

1. Tenir una línia clara i ferma per la narració de tot tipus de literatura: contes populars, clàssics, àlbums il·lustrats, rondalles a les aules.
2. Contar a diari contes a les aules predominant continguts que parlin de diversitat i desigualtat.
3. Crear una comissió de biblioteca que obri portes a l'entorn dins un espai dinàmic.
4. Els comentaris posteriors al conte han d'afavorir activitats diverses per assegurar l'expressió en diferents llenguatges.
5. Convidar a crear espais socials dins les escoles plenes de llibres que parlen de l'atenció a la diversitat i que promouen la participació de la comunitat.
6. Reivindicar la necessitat de posar en marxa l'antic departament de Foment de la Lectura i escriptura del ministeri d'Educació i cultura de les Illes Balears, concretament dins l'àmbit d'innovació educativa. Aquest departament que realitzava una tasca imprescindible i de qualitat, que va ser eliminada dins la nostra comunitat autònoma. A les escoles, l'enyorem molt, els recursos que oferia i el material era adient per dur a terme una educació inclusiva: nouvinguts, infants amb dificultat de llenguatge, retard maduratiu...
7. Convidar les famílies a contar contes a les escoles.
8. Usar elements que facilitin la participació i comunicació, així com per atreure l'atenció de tot l'alumnat.
9. Oferir l'àlbum il·lustrat com un recurs pedagògic que fomenti les pràctiques inclusives i dinàmiques socials.
10. Els mestres necessiten una formació continua per la narració i una actualització bibliogràfica permanent.
11. Els contes presentats parlen de diversitat de pensaments més íntims, de

situacions reals i properes.

12. Els contes, la narració i la seva descoberta uneixen el grup aula.
13. El recurs del conte pot ser proposat com a estructura cooperativa, taller, activitat o centre d'interès.
14. Els contes provoquen situacions còmiques i d'humor que afavoreixen la connexió del grup.

PROPOSTES DE CONTINUÏTAT

El nostre propòsit és desenvolupar una investigació qualitativa que reflecteixi el recurs de la narració oral com a element per la presència, participació i progrés d'un alumna amb TEA. El nostre propòsit d'investigació futura mostrarà el procés i els resultats d'un estudi de cas. Pretenem establir una línia d'investigació amb un infant que, des dels tres anys fins als sis, ha participat i progressat de manera integral amb la narració de contes.

En David, amb capacitat lectora fora dels paràmetres de la seva edat, ha estat present, ha participat i ha progressat amb els contes que s'han descrit en aquest treball. Hem dut a terme el model inclusiu i hem partit de les seves capacitats de llegir i escriure. Aquesta capacitat a l'aula és molt valuosa, ja que ell ha estat un recurs ple de coneixements i ens ha regalat moments d'afectivitat i interacció social a través del conte. Nosaltres aprofitam el que sap fer perquè desenvolupi competències socials. Quan duim a terme una narració d'un àlbum en David desenvolupa la comunicació afectiva i social amb la resta gràcies al recurs de l'àlbum il·lustrat. Ell gaudeix i aprèn que hi ha infants amb emocions, sentiments i problemes a la vida diària i amb situacions diverses. La narració de contes és el pretext per a connectar amb la resta i amb un mateix. La narració amb el grup aula ens ha ajudat a resoldre conflictes personals i socials treballant les emocions i el pensament democràtic.

Per al desenvolupament d'aquesta tasca futura hauré d'enregistrar múltiples veus: en David, els mestres, els infants, la seva mare, la professional de l'associació Gaspar Hauser, l'entorn, etc. A més a més, tindrè la necessitat d'escoltar històries de veus diferents i hauré de demanar-me com tractaré la meua pròpia, ja que som observadora activa.

La recerca qualitativa pot anar variant, és un procés actiu i viu, per tant, aquesta investigació necessitarà una constant revisió. Volem enregistrar allò que ocorre quan els infants, l'entorn i concretament en David participen en l'escolta d'un conte. Per poder dur a terme la investigació podrem gravar les situacions de narració i activitats posteriors. Tot i així, les gravadores no ho poden enregistrar tot, caldria fer una transcripció i recollir les dades que aparentment no tenen importància. Tot i així, enregistrarem i documentarem amb estratègies que facilitin la comprensió: les **anotacions analítiques** amb dos colors (allò que hem tret directament dels infants i les informacions realitzades a partir del que s'observa).

També haurem d'enregistrar la pròpia conducta, dificultats i sentiments durant el procés de la investigació i durant els tallers i les activitats amb els contes.

A més a més, podré realitzar **categories analítiques** com el plaer, la sorpresa, la por, l'avorriment, l'escolta... Les observacions significatives han de quedar recollides i també han de deixar un espai per als comentaris, propostes de millora, incidències, reaccions, conducta dels alumnes.

Cal anomenar el context aula de l'escola del CEIP Rei Jaume I on suggerim aquesta proposta futura. Hi ha 24 alumnes, 10 nins i 12 nines. El nivell sociocultural i socioeconòmic és mitjà-baix. D'una banda, hi ha famílies que tenen una feina estable durant l'any i d'altra banda, hi ha un grup nombrós (40%) que es dediquen al sector dels serveis i fan feina durant la temporada primavera-estiu. Sentim la diversitat cultural com una oportunitat més que ofereix aquesta realitat, com a font d'enriquiment per a tothom. La diversitat és un ingredient real de la nostra escola que aprofitarem per dur a terme pràctiques democràtiques, participatives i d'estructura cooperativa. La composició lingüística és la següent: 14 alumnes

castellanoparlants, 4 alumnes magrebins, 3 de Bangladesh, 3 alumnes catalanoparlants, 6 alumnes castellanoparlants (procedents de Xile, Colòmbia i l'Argentina). A l'aula hi ha un infant amb un Trastorn d'Espectre Autista (David) i un altre que presenta un retard maduratiu de més d'un any. És un grup cohesionat amb relacions fortes emocionalment i d'amistat i respecte.

Per tan, en el futur em proposo seguir participant i gaudint de la narració d'àlbums i contes inclusius on tothom pot descobrir un món que li acaroni l'ànima . A la fi allò que volem és que els menuts i menudes siguin lliures, es sentint plens d'amor i coratge per construir un món millor.

6.REFERÈNCIES

Abeyà., i Valriu (1998). *Per fat i fat: Contes per tornar a contar*. Mallorca: Moll

Ainscown, M. (2001). *Desarrollo de Escuelas inclusivas*. Madrid: Narcea.

Agelet , Joan et al. (2005). *Estrategia sorganizativas de aula: Propuestas para atender a la diversidad*. Barcelona. Graó

Álvarez, J.L. i Buenestado, M. (2015). Predictores de las actitudes hacia la inclusión de alumnado con necesidades educativas especiales en futuros profesionales de la educación. *Revista complutense de educación*, 26, (3), 627-645. Recuperat de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5226609>

Agustí, Lluís i Comalat Maite (2016). *Anuari de l'observatori de Biblioteques, llibres i Lectura*. Barcelona.

Arnáiz, P. (2003). Capítulo IV; El horizonte de la inclusión. En Arnaiz, P. (Ed.), *Educación Inclusiva:Una escuela para todos*. (pp.141-1959). Málaga: Ediciones ALJIBE.

Arnáiz, P., i Lledó, A. (2010). Evaluación de las prácticas educativas del profesorado en los centros escolares: *Revista Iberoamericana sobre Calidad, Eficacia y Cambio en Educación*, 8, (5), 97-109. Recuperat de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3921005>

Aucouturier,B. (2004).*Los fantasmas de acción y la práctica psicomotriz*. Barcelona:Graó.

Bassa, Ramon; Cabot, Miquel; Díaz Ramon i Lladonet, Joan. (2007). *Tris-tras les rondalles a l'escola*. Barcelona: Editorial Moll

Bassa, R., i Martín. (2015) *El llenguatge oral i escrit a l'escola: bones pràctiques* Barcelona: Editorial UOC.

Bassedas, M.; Jubete, M.; i Majem, T. (2005). *Espais familiars*. Barcelona: Associació de Mestres Rosa Sensat (Temes d'infància; 50).

Berry Brazelton, T i Stanley I, Greenspan. (2005) *Las necesidades básicas de la infancia: Lo que cada niño o niña precisa para vivir, crecer y aprender*. Barcelona: Graó

Bisquerra, Rafael i Pérez, Nuria. (2012). Importància i necessitat de l'educació emocional a la infància i l'adolescència . Directores del Màster Educació Emocional i Benestar. *Butlletí d'Inf@ncia*, 55. Universitat de Barcelona. Generalitat de Catalunya. Departament Social i de Família. Recuperat de http://agora.educat1x1.cat/inseugenixammar/moodle/pluginfile.php/2156/mod_resource/content/1/Article_Blsquerra.pdf

Bisquerra, R. et al. (2013). *Educació Emocional. Programa per a l'educació primària (6- 12 anys)*. Barcelona: WoltersKluwe

Bolívar, A. (2006). Familia y escuela: dos mundos llamados a trabajar en común. *Revista de Educación*, 339, 119-146.

Booth, T i Ainscow, M. (2002). *Guía para la evaluación y mejora de la educación inclusiva. Desarrollando el aprendizaje y la participación en las escuelas*. Madrid: CSIE y Consorcio Universitario para la Educación Inclusiva.

Booth, T; Ainscow, M. y Kingston, D. (2006) *Index para la Inclusión. Desarrollo del juego, el aprendizaje y la participación en Educación Infantil*. Bristol: CSIE

Bettelheim, Bruno (1976). "The Uses of Enchantment. The Meaning and Importance of Fairy Tales, [Psicoanàlisi de los cuentos de Hadas]. Paidós

Carrasco, Pilar (2009). *Estudio el valor terapéutico de a literatura infantil en niños hospitalizados*. Tesis Doctoral. Universidad de Murcia 29

Canosa, D. (2008). Bibliotecas e inclusión social: coexistir en la diversidad. *Educación y Biblioteca*. España, 20(16), 88-94.

Castaño, Gómez, Ana María. (2013). *El alma de los cuentos: Los cuentos como*

generadores de actitudes y comportamientos igualitarios. Consejería de la presidencia e igualdad. Junta de Andalucía. Instituto Andaluz de la Mujer: Sevilla.

Colmenero, M. (2009). Influencia y repercusión de la experiencia como docente en la atención a la diversidad. *Revista educación inclusiva*, 2, (3), 71-82. Recuperat de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3082387>

Colomer, T. (2010). "Nuevos valores en el cambio de siglo". En: T. Colomer, B. Kümmerling-Meibauer; C. Silva-Díaz (Coords.). *Cruce de miradas. Nuevas aproximaciones a libro-álbum* (p. 58-73). Barcelona: Banco del Libro. Díez,

Colomer, Teresa. (2016). Estudis i recerca sobre llibres infantils i juvenils a Catalunya. *Anuari de l'Observatori de Biblioteques, Llibres i Lectura*, 4, 63-73. Recuperat de <http://www.raco.cat/index.php/AnuariObservatori/article/view/311055>

Colomer, Teresa. (2016). Fueron felices y comieron perdices? El sentido del final en los libros para niños. *CLIJ Cuadernos de literatura infantil y juvenil* 269, 7-14.

Collet, J; Tort, A. (2012). Famílies, escola i èxit. Millorar els vincles per millorar els resultats. *Informes breus*, 35. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.

De la Iglesia, B., & Rosselló, M., Rosa. (2014). Identificación de las barreras de acceso a la información, a la participación y al aprendizaje en el Museo Es Baluard. Universitat de les Illes Balears. *Arte, Individuo y Sociedad*, 26 (1), 21-38.

Delors, J. (1996.). *Los cuatro pilares de la educación, en La educación encierra un tesoro*. Informe a la UNESCO de la Comisión internacional sobre la educación para el siglo XXI, Madrid, España: Santillana/UNESCO. pp. 91-103. 19

Decroly, o. ; Monchamp, e. (1983). *El juego educativo*. Madrid: Morata.

De Puig, I., & Sàtiro, A. (2000). *Tot pensant: recursos per a l'educació infantil*. Barcelona: Eumo editorial.

Díaz, M.C.(1999). *Un diario de clase no del todo pedagógico*. Ed. La Torre i Rosa Sensat.

Díez, A. (2004). Capítulo II: Perfil de las escuelas con una orientación inclusiva. (87-92); Condiciones externas de las escuelas con orientación inclusiva. (92-95). Características de las aulas en escuelas con orientación inclusiva. (103-195). *Teoría y práctica de la educación inclusiva*. Archidona (Málaga): Aljibe.

Duran, T. (2007). *Àlbums i altres lectures. Anàlisi dels llibres per a infants*. Barcelona: Rosa Sensat.

Duran, D., Giné, C., i Marchesi, A. (2010). *Guia per a l'anàlisi, la reflexió i la valoració de pràctiques inclusives*. Recuperat de: http://www.terrassa.cat/documents/12006/226005/Guia_Educacio_inclusiva.pdf/9946251d-14c7-41fc-aa81-e731596bfb0e

Echeita, G. (2006). *Educación para la inclusión*. Educación sin exclusiones Madrid: Narcea

Gil, M.R. (2011). *L'àlbum il·lustrat: gaudi literari o recurs imprescindible per a l'aprenentatge lector?*. A *Articles de Didàctica de la Llengua i de la Literatura*, 55, pp.42-52. Barcelona: Graó.

Greenspan, Stanley. (2008) *Niños Felices. Cómo enseñar a tu hijo las diez cualidades esenciales para alcanzar una vida feliz*. Barcelona: Paidós.

Hoyuelos, A. (2006). *La estética en el pensamiento y obra pedagógica de Loris Malaguzzi*. Temas de infancia. Octaedro.

Hortal, C. (2011). Alumnado con trastorno del espectro autista: Escuela inclusiva: Alumnos distintos pero no diferentes. (1a ed). Barcelona: GRAÓ.

Jacob Sánchez M. Atención integral a la infancia: Modelo biopsicosocial, *BOL PEDIATR* 2001;41: 321-324 *entorno de Salud "La Victoria"*. Valladolid

Juliano, M.Dolores (1984). Expresen els contes i rondalles reivindicacions populars? *Revista de Ciència de Barcelona* 60 (34- 35).

Lago J.R y Pujolàs, P. (2005). *Cap una escola inclusiva*. I Congreso Internacional

d'Educació Inclusiva. Vic.

Ley Orgánica. (2006). 2/2006, de 3 de mayo, de Educación.

Ley Orgánica. (2013). 8/2013, de 9 de diciembre, para la mejora de la calidad educativa. Boletín oficial del estado, 10, 97858.

Luque, D. i Luque-Rojas, M. (2011). Conocimiento de la discapacidad y relaciones sociales en el aula inclusiva. Sugerencias para la acción tutorial. *Revista Iberoamericana de Educación*, 6 (54). Recuperat de <http://rieoei.org/deloslectores/3650Luque.pdf>

Luque, D. i Luque-Rojas, M. (2015). Relaciones de amistad y solidaridad en el aula: Un acercamiento psicoeducativo a la discapacidad en un marco inclusivo. *Revista mexicana de investigación educativa*, 20 (65), 369-392. Recuperat de: http://www.scielo.org.mx/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S1405-66662015000200003&lng=es&tlng=es

Martòri, M. S., i Tenas, C. B. (1988). *Rosa y azul: la transmisión de los géneros en la escuela mixta*.

MEC (2012). Módulo 10: Participación de la familia. Educación inclusiva. Iguales en la Diversidad. Formación en Red. Instituto de Tecnologías educativas. Ministerio de Educación.

Mendo, Enrique. (2004). *Los cuentos populares y su utilización didáctica en Educación Infantil y Primaria*. La tradición oral en Extremadura Utilización didáctica de los materiales Universidad de Extremadura. Junta de Andalucía. Consejería de Educación, Ciencia y Tecnología. Dirección General de Ordenación, Renovación y Centros. (pp: 10-19). Recuperat de <http://www.jocs.org/pdf/La%20tradici%C3%B3n%20oral%20en%20Extremadura.pdf>

Moreno, Llaneza, Maria Antonia, (2013). *Queremos coeducar*. Materiales de apoyo a la acción educativa innovación pedagógica. Centro de Profesorado y Recursos de Avilés-Occidente. Consejería de Educación, Cultura y Deporte

Dirección General de Políticas Educativas y Ordenación Académica.

Moya, A.Jesús i Pinar, Maria Jesús. (2007). La interacción texto/imagen en el cuento ilustrado. Un análisis multimodal. *Revista OCNOS*, 3, 21-38. Universidad de Castilla la Mancha.

Muntaner, J (2000). La igualdad de oportunidades en la escuela de la diversidad. *Revista de profesorado* 4, (1), 27-45. Universitat de les Illes Balears.

Muntaner, J. (2009). *Escuela y discapacidad intelectual: propuestas para trabajar en el aula ordinaria* (1a ed.). Madrid: MAD, S.L.

Muntaner, Joan Jordi (2010) De la integración a la inclusión: un nuevo modelo educativo. En Arnaiz, P.; Hurtado, M^a.D. y Soto, F.J. (Coords.) *25 Años de Integración Escolar en España: Tecnología e Inclusión en el ámbito educativo, laboral y comunitario*. Murcia: Consejería de Educación, Formación y Empleo.

Muntaner, J. J. (2014). Prácticas inclusivas en el aula ordinaria. (Inclusivepractices in regular classroom). *Revista nacional e internacional de educación inclusiva* ,7, (1), 63-79. Universitat de les Illes Balears.

Muntaner, J. J., Pinya, C. i De la Iglesia, B. (2015). Evaluación de los grupos interactivos desde el paradigma de la educación inclusiva. *Revista Electrónica Interuniversitaria de Formación del Profesorado*, 18 (1), 141-159.

Oliver, M.F.; Rotger, B.; Llinàs, B. et al,. (2015). Anàlisi d'indicadors per a l'èxit educatiu a les Illes Balears (AIEE). Les bases del projecte (2015). *Informes de recerca en educació*. Illes Balears 2015. Palma: Institut de Recerca i Innovació Educativa. Recuperat de <http://www.recercaeducativa.org/>

Palou Vicens, S. (2004). Sentir y crecer. El crecimiento emocional en la infancia. Barcelona: Graó. Shapiro, L. E.

Palol, Irene (2013). Treballem la mort i el dol a l'escola: activitats per treballar la mort a l'aula de CI. *Pedagogia*. Recuperat de: file:///Users/damiaramosbuabes/Downloads/TREBALLEM%20EL%20DOL%2

0CI%20DEF.pdf

Parrilla, A. (2002). Acerca del origen y el sentido de la educación inclusiva. *Revista de Educación*, 327, 11-29. Recuperat de http://www.mecd.gob.es/revista-de-educacion/numeros-revista-educacion/numeros-antteriores/2002/re327/re327_02.html

Parilla, Ángeles (2009). “¿Y si la investigación sobre inclusión no fuera inclusiva?. Reflexiones desde una investigación biográfico- narrativa”. Universidad de Sevilla. Departamento de Didáctico y Organización Educativa. Sevilla, España. *Revista de Educación*, 101-117

Pujolàs, P. (2008): Cooperar per aprendre i aprendre a cooperar: El treball en equips cooperatius com a recurs i com a contingut. *Suports*, 12 (1), 21-37.

Pujolàs, P. (2010): No es inclusión todo lo que se dice que lo es. *Aula de innovación educativa*, 191, 38-41. Recuperat de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3227808>

Pujolàs, P. (2011): “Cooperar per aprendre?”. Professor de la Universitat de Vic. AA.VV. Treball cooperatiu: utopia o realitat? Barcelona: Rosa Sensat, pp. 177-213.

Quiroa, Patricia. (2015). Contenidos literarios en los materiales de formación de docentes de escuelas Waldorf: análisis de surecepción en España (1970-1983). *Actas del XVIII Coloquio de Historia de la Educación* (2). Universidad Complutense de Madrid.

Rigo Carratalá, Eduardo. (2007) Wallon. Supensamiento, base de una psicopedagogía social y ecológica. Volumen 10. Biblioteca Grandes educadores. Sevilla: Editorial MAD

Rinaldi, C. (2001) The Pedagogy of Listening: The Listening Perspectiva from Reggio Emilia. En “Innovations in Early Education: The International Reggio Exchange” (8)

Riquelme, Enrique. (2013). La lectura mediada de literatura infantil como herramienta para el desarrollo de competencias emocionales. "Capítulo 2: literatura y narración" pp: 105-142 Tesis Doctoral. Director de Tesis: Dr. Ignacio Montero García-Celay. Departamento de Psicología Social y Metodología. Programa de doctorado interuniversitario. Desarrollo psicológico, aprendizaje y educación: Perspectivas contemporáneas. Departamento Interfacultativo de Psicología Evolutiva y de la Educación. Universidad Autónoma de Madrid.

Rovira, Francesc Maria. (2000). Vincles afectius. *Revista de psicologia, ciències de l'educació i de l'esport Blanquerna*, 7, 42-66.

Sánchez Aponte, Anaga (2015). Lee, conoce y empatiza: itinerario de lectura para la sensibilización hacia la discapacidad. *Educació Social. Revista d'Intervenció Socioeducativa*, 59, 39-53.

Sánchez Núñez, M.T., Fernández-BEroocal, P., Montañés Rodríguez, J., & Latorre Postigo, J.M. (2008). ¿Es la inteligencia emocional una cuestión de género? Socialización de las competencias emocionales en Hombres y mujeres y sus implicaciones. *Revista Electrónica de Investigación Psicoeducativa*, 6 (2), 455-474. Recuperat de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=2855720>

Sapon-Shevin, M. (2013). La inclusión real: Una perspectiva de justicia social [Versión en castellano]. *Revista de investigación en Educación*, 11(3), 71-85.

Sarto, M. i Venegas, M., (2009). Aspectos clave de la educación inclusiva. Instituto Universitario de Integración en la Comunidad: Salamanca.

Sátiro, A. (2006) *Jugar a Pensar con leyendas y cuentos (7-8 años)* Barcelona, Octaedro.

Suberviola, Oveas, I., & Santiago Campión, R. (2011) ¿Somos o nos hacemos emocionalmente diferentes? La variable género en la evaluación de las competencias emocionales en alumnado de la Universidad de la Rioja. En

UNESCO (2004) Temario Abierto sobre Educación Inclusiva. *Materiales de Apoyo para Responsables de Políticas Educativas*. Publicado por la Oficina

Regional de Educaci3n de la UNESCO para Am3rica Latina y el Caribe OREALC / UNESCO Santiago. Santiago de Chile.

V3zquez Bermúdez, I. (Ed.), III Congreso Universitario Nacional, “Investigaci3n y G3nero”. (1912-1924). Sevilla: Universitat de Sevilla. Recuperat de https://idus.us.es/xmlui/bitstream/handle/11441/39941/Pages%20from%20Investigacion_Genero_11-2-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Valriu, Llinàs Caterina, (1998). *Influència de les rondalles en la literatura infantil i juvenil catalana actual*. Palma: Moll

Valriu, Caterina. (2010). *Imaginari compartit”: Estudis sobre literatura infantil i juvenil*. Institut d’Estudis Baleàrics. Biblioteca Miquel dels Sants Oliver. Edicions UIB: Publicacions de l’Albadia de Montserrat

Vallespir, J., Rinc3n, J.C. & Morey, M. (2016). La participaci3n de las familias en el Consejo Escolar y la formaci3n del profesorado. *Revista Electr3nica Interuniversitaria de Formaci3n del Profesorado*, 19 (1), 31-45.

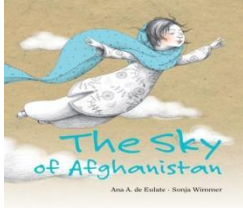
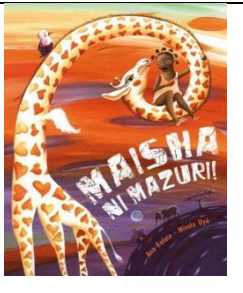
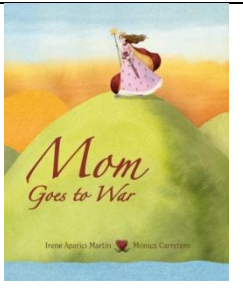
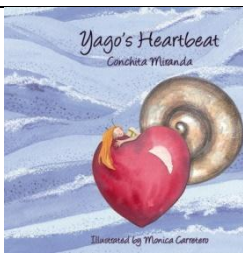
Vigotsky, L. (1978). *Mind in society: the development of higher psychological process*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

7.ANNEXOS

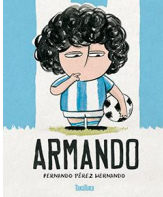
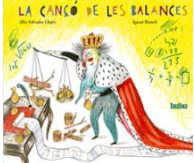

<p>Acceptació a la diferència</p> 	<p>QUINA PENA !</p> <p>La Noemí és una nena mestissa que té una gran tristesa: voldria ser blanca, blanca com el seu pare. Llavors, el seu pare li explica la història de la Piula, la gateta negra que volia ser blanca, en lloc d'acceptar com era. Rémi Courgeo</p>
<p>Trastorns mentals</p> 	<p>ELS DIMARTS, EL MEU TIET I ELS EXTRATERRESTRES</p> <p>Emocions Trastorns mentals Trastorn bipolar Diversitat Aquest és un conte pensat per ajudar els adults a explicar, d'una manera delicada i senzilla, què és el trastorn bipolar a nens i nenes a partir de set anys. La manera com el nen protagonista explica les experiències que viu amb el seu tiet afectat pel trastorn i les il·lustracions del conte, plenes de color i de detalls, converteixen la lectura en un viatge emotiu, divertit i ple de màgia. Dídac Micaló Roger Ballabrera</p>
<p>Exclusió social</p> 	<p>UN LLOC PER LA RULA</p> <p>La Rula busca el seu lloc al món. La seva família, no obstant, s'encarrega de recordar-li que el seu lloc és a casa per fer els llits, preparar el dinar, cuidar dels seus germans, anar a comprar... Un impactant relat, pulcrament il·lustrat, per a conscienciar sobre la marginació a la que encara avui, a molts llocs del planeta, se segueix sometent a la dona pel sol fet de ser-ho.</p>
<p>Acceptació</p> 	<p>VEIG VEIG</p> <p>Necessites ulleres!" diu el metge. L'Eduard s'encongeix. No vol dur ulleres! Pimm van Hest Nynke Talsma</p>
<p>Malelties i superació</p> 	<p>LES AVENTURES DEL CÀNCER</p> <p>Aquesta és una aventura real. El càncer provocarà canvis a casa, rutines, estats d'ànim, canvis físics, etc. Hi ha certes coses que són impossibles d'amagar. Ella i el seu company sempre van tenir mot clar que volien normalitzar la malaltia i que formaria part del seu dia a dia, sense caure en el dramatisme. Vanessa Nueda i Alba Barceló</p>
<p>Diferències i limitacions</p>	<p>ULLS</p> <p>En aquest llibre es plasmen, en un text poèticament senzill i amb</p>

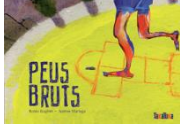
	<p>bonics dibuixos, les reflexions sobre la capacitat i la incapacitat per veure-hi. Les il·lustracions simbòliques permeten al lector, amb un ampli marge d'interpretació, gaudir d'aquest llibre d'imatges. IwonaChmielewska</p>
 <p>Diversitat</p>	<p>APROPA'T</p> <p>L'Elisa coneix el Mateu, que té una manera de comunicar-se diferent a la seva. L'Elisa, llavors, descobreix la veu del seu cos. Apropa't és una història en la que dues maneres de llenguatge es troben, es comprenen i dialoguen. Patricia Arredondo / Miguel Zamora</p>
	<p>VERMELL O PER QUÈ EL BULLYING NO ES CAP PROBLEMA ?</p> <p>Com es pot aturar el bullying? Una història molt especial, d'actualitat.</p>

(Annex 1)

	<p>EL CIELO DE AFGANISTÁN</p> <p>Vol lluitar contra els valors cap a la igualtat entre homes i dones i defensar la guerra i les situacions de conflicte.</p>
	<p>BONITA ÉS LA VIDA Parla d'una nena i el seu valor d'anar a l'escola costi el que costi</p>
	<p>LA MEVA MARE VA A LA GUERRA Aquest reina va a la guerra per lluitar contra el seu propi mal E càncer és la seva pròpia guerra.</p>
	<p>LOS LATIDOS DE YAGO Aquest conte és plantejarà preguntes com ; es pot ballar damunt una cadira de rodes? Es pot cantar sense saber parlar?</p>

(Annex 2)

	<p>Tal com ets, ets el millor!</p> <p>Nadia Budde</p> <p>Traducció: Anna Soler Horta</p> <p>Hi ha gent insatisfeta amb la seva aparença, que preferiria tenir els cabells arrissats o els ulls blaus</p>
	<p>Armando</p> <p>Fernando Pérez Hernando</p> <p>Armando no mostra el mateix entusiasme per la pilota que el pare... En aquest àlbum podem parlar d'acceptació de diferents gustos i activitats d'oci.</p>
	<p>La cançó de les balances</p> <p>Alba Salvador Llopis</p> <p>Ignasi Blanch</p> <p>Conte que lluita per els drets dels ciutadans en forma de rondalla</p>
	<p>En Calvin no sap volar</p> <p>La història d'un ocell lletraferit</p> <p>Jennifer Berne</p> <p>Keith Bendis</p> <p>Calvin podria ser un estornell més, però no ho és pas: és ben diferent de la resta.</p>

	<p>Una flor de recanvi per a la mare</p> <p>RebekaElizegi</p> <p>Posa al descobert el càncer de mama i les situacions de pèrdua de la mare</p>
	<p>La Marta diu No!</p> <p>Cornelia Franz</p> <p>StefanieScharnberg</p> <p>Traducció: Carme Gala</p> <p>No li agrada que el veí s'atraqui massa a ella i li faci petons mullats, per això Na Marta ha de dir que no. Parlar de l'abus sexual .</p>
	<p>Què ve després del mil?</p> <p>Un conte il·lustrat sobre la mort</p> <p>AnetteBley</p> <p>Pala de la Mort i com podem tenir dins el nostre coret el record com un espai per minvar el nostre patiment</p>
	<p>Peus Bruts</p> <p>Koldolzagirre</p> <p>AnttonOlariaga</p> <p>Traducció: Koldolzagirre</p> <p>Inmigrants i refugiats una situació més que d'actualitat</p>

(Annex 3)

Situacions de pèrdua , dol i mort

- **Osito y su abuelo.** Gray & Cabban, V(1999) (hospitalitzacions i morts del seu padri)
- **Te echo de menos.** Verept, P (2003) (mort de la seva padrineta i perduda d'una amiga)
- **Mamá que es el cielo.** Shriver, M (2000) (Explica la mort per totes les religions)
- **Què ve després de mi?** Editorial Takatuka. Anette Bley
- **Bona nit, avi!** Roser bauçà i carme Peris Editorial Lóguez
- **La Júlia té un estel .** editorial La galera.
- **No és fàcil, petit esquirol!** Ilustracions molt elaborades de Rosa Osuna

Emocions

- **El buit.** Anna Llenas. Flamboyant
- **De quin color és un petó?** Rocío Bonilla. Animallibres
- **Te quiero casi siempre.** Anna Llenas. Flamboyant

Inclusió

- **Orelles de papallona.** Lusía Aguilar Kalalandra.
- **La tanga i el gran lleopard .** Comanegra
- **La bruixa Brunilda.** Valerie Thomas . Korky Paul Blume.
- **El cazo de Lorenzo.** Isabelle Carrier. EitorialJuventud
- **L'home de color**ÉromeRullierEditoral Joventut
- **El pirata de las estrellas.** Albert D. Arrayás. Autor-ilustrador
- **4 Esquinatas de nada.** ÉromeRullierEditoral Joventut
- **El llibre negre dels colors.** de MenenaCottin (Autor), Rosana Faría (Ilustrador)

Igualtat de gènere

- **Artur i Clementina** és un dels títols que plantegen la relació home-dona, personalitzada en dues tortugues. Adela Turin
- **Rosa Caramel** és un altre àlbum d'aquesta col·lecció i ens parla d'un país on les elefantes eren de color rosa i els elefants eren grisos. Adela Turin
- **El monstre rosa.** Olga de Dios. Apila Ediciones, 2013
- **Es princeses també es tiren pets** .llanBrenma. Bromera
- **Olivia i las princeses. I Falconer.** Fondo de cultura economicaChile
- **Que avorridor ser una princesa rosa.** Raquel Diaz. Thule edicions

Tipologies familiars

Adopcions:

- **Nacidadesde el corazón.** Berta Serrano. 2015. Kokinos

Monoparentals

- **Un papa a mida.** David Calí 2005. Edelvives

Homosexuals :

- **Rei i rei.** Linda i Stern. 2000. Ten Speed .
- **Amb en tango som tres.** Justin Richardson. Peter Parnell RBA Libros 2006

(Annex 4)

Una graella útil per avaluar el procés d'ensenyament aprenentatge

Clima relacional i afectiu	Hi ha una relació de confiança? El grup està cohesionat? Els infants se senten tranquils i segurs en les realització de les activitats	Hem organitzat l'aula i la dinàmica de manera que puguin tenir un cert grau d'autonomia? Se senten implicats en aquesta organització? Col·laboren desenvolupar un ambient en calma.
Inici de l'activitat o de les activitats	Hem afavorit que tots els infants relacionin el que proposarem amb els seus coneixements previs? Estan motivats? Interessats? Cooperen entre ells?	La narració o activitat ha resultat tal i com l'havíem previst? Ens hem trobat problemes? Quins? Hem desenvolupat la creativitat per resoldre problemes? hem afavorit que fessin preguntes en aquell moment?
Organització i funcionament del grup al llarg de l'activitat	Ha funcionat la dinàmica del grup? s'han establert relacions positives entre l'alumnat?	Hi ha hagut resultats positius i desenvolupament de moments valuosos per en el funcionament del grup? Aquí de manera específica avaluarem les estructures cooperatives*
Actitud i participació de l'alumnat	S'hi ha implicat tot l'alumnat? ha manifestat interès i hi ha participat desenvolupant les seves competències per el respecte la diversitat?	He estimulat participació de tot l'alumnat? hem recollit diferents aportacions? Hem garantit el principi de participació?
Organització del temps	L'activitat s'ha fet massa llarga? Les activitats han seguit un ritme adequat, i en la seva realització, hem respectat l'alternança en diferents activitats (concentració, moviment)	Hem respectat el ritme d'aprenentatge dels nostres infants? hem sabut aprofitar els fets espontanis i creatius dels infants? Ens hem preparat prèviament amb les famílies per desenvolupar la seva participació?
Organització i utilització dels espais	Hem utilitzat l'espai adequat per l'activitat que realitzàvem? Pensem que hi ha espais més adequats?	L'organització de l'aula, ha afavorit la participació, desplaçaments, autonomia, control, treball en grup, en funció del tipus d'activitat i el desenvolupament dels objectius? Els espais són coeducatius?

Intervencions del mestre/a i interaccions amb l'alumnat, famílies, comunitat...	Hem interactuat amb els infants, amb les famílies, avis...? Quin tipus d'interacció s'ha establert?	Hem introduït canvis a partir del que passava a l'aula? Hem estat massa protagonistes o hem afavorit la participació i iniciativa dels infants?
Atenció a la diversitat	Tots s'hi ha sentit presents en les diferents narracions? Han progressat? Han gaudit ?	Hi han pogut participar tots ? hem garantit el principis d'inclusió? Hi ha infants que s'han quedat al marge? Com ho puc fer per canviar el context
Recursos materials	Han estat adequats els àlbums il·lustrats? Clars? Senzills? Multidisciplinaris? Oberts? A l'abast de tothom?	Han estat facilitadors de comunicació i aprenentatge? Desenvolupen els criteris per atendre a la diversitat?
Avaluació	Els infants coneixen els nostres criteris de valoració mentre realitzaven l'activitat?	Els havíem dit el què era el que esperàvem d'ells? Hem dut a terme unes autoavaluacions i coavaluacions?

(Annex 5)